МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ, БІЗНЕСУ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ, ПЕРЕКЛАДУ
ТА ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

Кваліфікаційна робота магістра

на тему:

«ЛІНГВАЛЬНІ ПАРАМЕТРИ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ ТА ФРАЗЕОЛОГІЇ НА МАТЕРІАЛІ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО ТВОРУ ЕРІКА ЛОУ “ЗБРОЯ ДОБИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ”»

Виконала: студентка ІІ курсу
групи ФЛ-23-1мз
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041
Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
Цалоєва Валерія Юріївна

Керівник к.філол.н., доц. Чухно Т. В.
Рецензент к.філол.н., доц. Власенко Н.І.

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри

_____
(підпис)

Дніпро – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

Факультет економіки, бізнесу та міжнародних відносин
Кафедра іноземної філології, перекладу та професійної мовної підготовки
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
«____»_____20____ року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

ЦАЛОЄВОЇ ВАЛЕРІЇ ЮРІЇВНИ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту): «Лінгнвальні параметри військової лексики та фразеології на матеріалі науково-популярного твору Еріка Лоу “Зброя доби середньовіччя”»

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту): к.філол.н. доц. Чухно Тетяна Володимирівна
затверджені наказом УМСФ від «___» _____20___ року № _____

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту)_____ 20__р.
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту): теоретичні засади науково-популярного стилю; автореферати дисертацій; монографії; статті; підручники; навчальні посібники; матеріали періодичних видань; словники англійської мови; інтернет-ресурси за темою дипломної роботи; науково-популярний твір Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя”.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

   1) здійснити огляд теоретичних джерел; 2) провести комплексний аналіз лінгвальних параметрів військової лексики та фразеології на матеріалі науково-популярного твору Еріка Лоу “Зброя доби середньовіччя”;
   3) виявити їх структурно-семантичні, функціональні та стилістичні особливості; 4) визначити специфіки використання цих термінів та фразеологізмів в контексті науково-популярного твору.

5. Консультант розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	к.філол.н., доц. Чухно Т. В.	06.09.2024	06.09.2024
Розділ 1	к.філол.н., доц. Чухно Т. В.	02.10.2024	02.10.2024
Розділ 2	к.філол.н., доц. Чухно Т. В.	01.11.2024	01.11.2024
Розділ 3	к.філол.н., доц. Чухно Т. В.	02.12.2024	02.12.2024
Висновки	к.філол.н., доц. Чухно Т. В.	26.12.2024	26.12.2024

6. Дата видачі завдання 06.09.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	травень 2024	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	червень 2024	виконано
3.	Написання вступу	вересень 2024	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	жовтень 2024	виконано
5.	Написання практичних розділів	листопад-грудень 2024	виконано
6.	Формулювання висновків	грудень 2024	виконано
7.	Одержання відгуку та рецензії	січень 2025	виконано
8.	Захист	січень 2025	виконано

Магістрант _____ Цалоєва В.Ю
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ Чухно Т.В.
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Магістерська кваліфікаційна робота – 74 сторінки, 65 джерел.

Об’єкт дослідження: лексичні та фразеологічні одиниці, що використовуються для опису військової тематики в науково-популярних текстах, зокрема у творі Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя”.

Мета роботи: вивчення особливостей використання лексем та фразем з військовим компонентом в науково-популярному стилі, зокрема аналіз структурних, семантичних і функціональних характеристик цих елементів мови, які сприяють точності і доступності викладеного матеріалу для широкої аудиторії.

Теоретико-методологічні засади: методи лінгвістичного аналізу, у тому числі описовий, порівняльний і контекстуальний підходи, що є основою для вивчення спеціалізованих лексичних систем та їх перекладу в контексті науково-популярного стилю, розроблені у працях таких дослідників, як Г. Мартіне, І. Вихованця, Л. Масенко, О. Селіванової, Н. Артюнової, В. Гака, Т. Кияка, А. Коржа, В. Карабана, а також базуються на теоретичних засадах дискурсивного аналізу, представлених П. Серіо, Е. Бенвеністом, П. де Маном, Н. Феррером та іншими вченими.

Наукова новизна: всебічне вивчення мовних характеристик військової термінології та фразеології в науково-популярному контексті. Вперше здійснено лінгвістичний і перекладацький аналіз термінів, пов'язаних із середньовічною військовою справою, задля глибшого розуміння їх функціонування.

Отримані результати: вивчення лексем та фразем із військовим компонентом у науково-популярному стилі виявило широкий спектр лексичних та фразеологічних одиниць, що охоплюють різноманітні аспекти середньовічної військової справи, зокрема терміни, пов’язані зі зброєю, технікою, тактикою та стратегією, а також званнями та посадами в контексті соціальної структури військових сил. Подана лексика класифікується за кількома ознаками: моносемічні терміни з чітким значенням, полісемічні,

значення яких варіюється в залежності від контексту, а також метафоричні та метонімічні вирази, що надають тексту образності та виразності. Важливим є й поєднання спеціалізованих виразів з більш доступними формулюваннями, що дозволяє зберегти точність і в той же час зробити матеріал зрозумілим для читачів, що є характерним для науково-популярного стилю. Окрім того, було виявлено труднощі при перекладі цієї лексики та фразеологізмів на українську мову, зокрема у відтворенні культурних аспектів і точній передачі значень. Для їх подолання застосовуються різні перекладацькі стратегії, такі як транскрипція, описовий підхід, калькування тощо, що дозволяє зберігати автентичність в іншому мовному та культурному контексті.

Ключові слова: *військова лексика, термінологія, фразеологія, середньовічна зброя, науковий стиль, науково-популярний стиль, класифікація, семантичний аналіз, лінгвістичний аналіз.*

SUMMARY

The presented paper is dedicated to examining military lexicology and phraseology in the realm of popular science literature, with a specific focus on Eric Lowe's “The Use of Medieval Weaponry”.

The object of the work can be defined as insight into the nature of military language within popular science literature, focusing on how it is used to present historical military knowledge in an accessible manner.

The main aim of the paper consists in analyzing how military-related lexemes and phraseologies are employed within this genre, exploring their structural, semantic, and functional aspects to enhance both precision and accessibility.

The theoretical and methodological framework of this study is rooted in various linguistic approaches, including descriptive, comparative, and contextual analyses. These methodologies provide an effective lens for examining the use of specialized vocabulary within popular science, drawing upon the work of scholars who have researched lexicology, terminology, and translation theory (L. Masenko, O. Selivanova, N. Artiunova, P. Serio, E. Benveniste, P. de Man).

The novelty of this research lies in its comprehensive analysis of military terminology within a popular science context, focusing on historical military lexicon. It offers an innovative perspective on how medieval military terminology functions in a non-specialist discourse, making this complex subject accessible and engaging for a wider audience.

The findings demonstrate a diverse range of military terminology. The analysis reveals the complexities of military lexicon and highlights the translation challenges involved in rendering such terms accurately while maintaining their cultural and historical relevance.

Key words: *military lexicon, terminology, phraseology, lexicology, medieval weapons, scientific style, popular science style, semantic analysis, linguistic analysis.*

ЗМІСТ

ВСТУП ... 3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В НАУКОВО-ПОПУЛЯРНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ... 7

1.1 Специфіка науково-популярного стилю у контексті військової тематики ... 7

1.2 Військова лексика як окремий пласт англійської мови ... 15

1.3 Фразеологізми з військовим компонентом: теоретичний аспект ... 23

РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОМУ ТВОРІ ЕРІКА ЛОУ "ЗБРОЯ ДОБИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ" ... 30

2.1 Тематичні групи військової лексики у досліджуваному творі ... 30

2.2 Продуктивні способи словотворення у військовій термінології ... 34

2.3 Структурні моделі термінологічних словосполучень військової сфери ... 38

2.4 Особливості перекладу військової лексики з англійської мови на українську ... 42

РОЗДІЛ 3. ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З ВІЙСЬКОВИМ КОМПОНЕНТОМ У ТВОРІ ЕРІКА ЛОУ "ЗБРОЯ ДОБИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ" ... 46

3.1 Типологія фразеологізмів з військовим компонентом ... 46

3.2 Функціонування фразеологізмів з військовим компонентом у досліджуваному творі ... 50

3.3 Типи перекладацьких трансформацій фразеологічних одиниць з військовим компонентом ... 57

ВИСНОВКИ ... 61

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ... 63

ВСТУП

У сучасному глобалізованому світі, де інформаційні технології та міжкультурна комунікація відіграють провідну роль, дослідження лінгвістичних особливостей різних галузей знань набуває особливого значення. Серед них військова лексика та фразеологія займають важливе місце, оскільки вони не лише відображають історичний розвиток військової справи, але й демонструють культурні, соціальні та технологічні аспекти певної епохи. Саме тому дослідження лінгвальних параметрів військової лексики та фразеології на матеріалі англомовного науково-популярного твору Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя” є актуальним та важливим для сучасної лінгвістики.

Актуальність даної роботи зумовлена тим, що військова лексика та фразеологія є невід'ємною частиною загального лексичного фонду мови, що постійно розвивається та збагачується. Крім того, аналіз науково-популярного твору дає можливість дослідити, як спеціалізована військова лексика функціонує в контексті, орієнтованому на широку аудиторію.

Аналіз сучасного стану проблеми за темою дослідження свідчить про те, що питання військової лексики та фразеології привертає увагу багатьох вчених. Серед дослідників, які зробили значний внесок у вивчення цієї проблематики, слід відзначити праці таких вчених, як О.В. Артюх, що досліджував особливості військової лексики, В.В. Балабін, який досліджував сучасну американську військову лексику, В.В. Погонець, що досліджувала використання військової лексики у різних мовних контекстах, а також особливості функціонування фразеології у цій сфері та Д.В. Василенко, який розглядав різні аспекти військової лексики, зокрема її розвиток, функціонування та перехід від спеціалізованої до загальновживаної.

Крім того, важливий внесок у дослідження історичної військової лексики зробила Н.О. Рябокінь, яка аналізувала структуру та функціонування військових термінів.

Однак, незважаючи на значну кількість досліджень у цій галузі, проблема лінгвальних параметрів військової лексики та фразеології на матеріалі науково-популярних творів, зокрема тих, що стосуються військових термінів середньовічної доби, залишається недостатньо дослідженою. Це зумовлює необхідність проведення комплексного дослідження, яке б враховувало специфіку науково-популярного стилю та особливості репрезентації військової термінології в контексті історичної тематики.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному дослідженні лінгвальних характеристик військової лексики та фразеології, що використовуються у науково-популярному творі Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя”. У роботі також вперше здійснено лінгвістичний та перекладацький аналізи термінологічних одиниць військової тематики епохи середньовіччя, що сприяє глибшому розумінню їхнього функціонування в контексті науково-популярного дискурсу.

Об'єктом дослідження є військова лексика та фразеологія, представлена в науково-популярному творі Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя”.

Предметом дослідження виступають лінгвальні параметри військової лексики та фразеології, що включають їх семантичні, структурні, функціональні та стилістичні характеристики, а також особливості їх вживання в науково-популярному тексті.

Метою дослідження є комплексний аналіз лінгвальних параметрів військової лексики та фразеології на матеріалі науково-популярного твору Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя”, виявлення їх структурно-семантичних, функціональних та стилістичних особливостей, а також визначення специфіки їх використання в контексті науково-популярної літератури.

Для досягнення поставленої **мети** необхідно вирішити наступні завдання:

1) провести теоретичний аналіз наукової літератури з проблеми дослідження військової лексики та фразеології;
2) визначити та охарактеризувати основні лінгвальні параметри військової лексики та фразеології, що використовуються у науково-популярному творі Еріка Лоу;
3) укласти типологію військової лексики та фразеології за тематичними групами та структурними типами;
4) проаналізувати семантичні особливості військової лексики та фразеології у контексті науково-популярного твору про зброю доби Середньовіччя;
5) дослідити функціональні аспекти використання військової термінології в науково-популярному тексті;
6) виявити та охарактеризувати стилістичні прийоми та засоби, що використовуються автором для репрезентації військової лексики та фразеології;
7) визначити особливості перекладу англомовної військової лексики та фразеологізмів в контексті науково-популярної літератури.

Матеріалом дослідження став науково-популярний твір Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя”. Оскільки книга не має офіційного перекладу українською мовою, усі переклади текстових фрагментів для аналізу виконані автором дослідження.

Серед **методів дослідження**, що використовуються в даній роботі, виокремимо такі: аналіз, метод суцільної вибірки, описовий метод, контекстуальний аналіз, метод структурно-семантичного аналізу, метод аналізу словникових дефініцій.

Практична значущість дослідження полягає в можливості використання його результатів у практиці перекладу науково-популярної літератури військово-історичної тематики, у розробці навчальних курсів з лексикології, термінознавства та стилістики, а також у створенні спеціалізованих словників та глосаріїв військової лексики середньовічної

доби. Крім того, матеріали дослідження можуть бути корисними для фахівців у галузі військової історії, культурології та міжкультурної комунікації.

Дана кваліфікаційна робота має **апробацію** на науковій конференції. Результати дослідження представлені у публікації: Цалоєва В.Ю., Чухно Т.В. Фразеологізми з військовим компонентом у науково-популярному творі Еріка Лоу "Зброя доби Середньовіччя": Матеріали III Міжнародної наукової конференції: «Технології та суспільство: взаємодія, вплив, трансформація». Львів, 17 січня 2025 р. (прийнято до друку).

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об'єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі подано теоретичний аналіз лінгвістичниих аспектів військової лексики та фразеології, їх еволюція та функції у науково-популярних творах, особливості наукових та науково-популярних творів, а також питання перекладу військових термінів та їх адаптації до сучасних реалій.

Другий розділ містить власний аналіз лексичних одиниць з науково-популярного твору Еріка Лоу "Зброя доби Середньовіччя". Особливу увагу приділено лексичним особливостям військової термінології в контексті цього твору, їх тематичні групи, способи словотворення, структурні моделі та особливості перекладу.

Третій розділ присвячений аналізу фразеологічних одиниць з військовим компонентом, що використовуються Еріком Лоу, їх типологія, особливості функціонування в контексті твору та власний аналіз типів перекладацьких трансформацій.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Загальна кількість сторінок 74, з яких 61 сторінка основного тексту, кількість використаних джерел 65.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В НАУКОВО-ПОПУЛЯРНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

1.1 Специфіка наукового-популярного стилю у контексті військової тематики

У сучасному світі, де доступ до інформації стрімко розширюється, а значення спеціалізованих знань постійно зростає, науково-популярна література набуває особливої актуальності. Це стосується таких специфічних галузей, як військова справа, де точність та ясність викладу мають першорядне значення. Адже як зазначає О.В. Артюх у своїй роботі про особливості перекладу військової лексики: «З точки зору лінгвокраїнознавства, військова лексика – це сукупність елементів сфери військового спілкування, що віддзеркалюють вплив культурних, історичних, територіальних, вузькоспеціальних та інших екстралінгвістичних факторів, що знаходять свій словесний вияв у конкретних виразах, які іноді здатні створити нездоланний лінгвокультурний бар’єр для перекладача» [Артюх 2010, с.12]. Тож у цьому контексті дослідження особливостей наукового та науково-популярного стилів у рамках військової тематики набуває особливої актуальності.

Науковий стиль, за визначенням багатьох дослідників, вирізняється строгістю і логічністю у послідовності викладу думок. Зокрема, один із провідних вчених у цій галузі – О.Д. Пономарів зазначає: «Науковий стиль вирізняється логічністю, об'єктивністю, узагальненістю й точністю висловлювання. Основною його ознакою є використання термінології, що забезпечує однозначність і чіткість викладу думки». Однак, враховуючи специфіку цієї галузі, науковий стиль у військовому контексті має свої характерні особливості.

Серед ключових рис можна виділити підвищені вимоги до термінологічної точності, що обумовлюється необхідністю однозначного розуміння інформації. Розлянемо такі терміни як *tactical* і *strategic* – вони мають чіткі відмінності у військовому контексті. Тактичний рівень стосується безпосереднього ведення бою, тоді як стратегічний рівень охоплює загальне планування війни та досягнення довгострокових цілей. Таким чином, кожен з них несе у собі конкретне, чітко визначене значення, тож їх неправильне використання може призвести до серйозних непорозумінь або навіть катастрофічних наслідків у реальних бойових умовах.

На додаток, у військових текстах наукового стилю широко використовуються спеціалізовані абревіатури та скорочення, завдяки своїй лаконічності та чіткості вони дозволяють швидко та ефективно передавати інформацію. Ознайомимось з декількома: *AD (Air defense)* – «протиповітряна оборона», *Radar* (*Radio Detection and Ranging)* – «радіолокаційна станція», *BMP* – «бойова машина піхоти», *AWACS (Airborne Warning and Control System)* – «авіаційна система попередження і контролю», *C4ISR (Command, Control, Communication, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance)* – «командування, управління, зв'язок, обчислювальна техніка, розвідка та спостереження» [COD]. Проте, також доцільним буде зазначити, що надмірне використання абревіатур може ускладнити розуміння тексту для читачів, які не є експертами в даній галузі.

У таких текстах спостерігається чітка структурованість викладу матеріалу, що підкреслює його практичну спрямованість. Зазвичай вони починаються з чіткого визначення проблеми або завдання, потім йде огляд існуючих методів або підходів, далі – детальний опис пропонованого рішення або аналізу, і нарешті - висновки та рекомендації. Така структура дозволяє читачеві легко орієнтуватися в тексті та швидко знаходити необхідну інформацію.

Так, у своїй науковій статті, присвяченій аналізу ефективності сучасних систем протиповітряної оборони, Н.І Бабич використовує такі специфічні

лексичні одиниці як *locator* («радіолокаційна станція»), *air defense guided missile system* («зенітний ракетний комплекс»), *target scattering cross-section* («ефективна площа розсіювання цілі») тощо. Вони використовуються без додаткових пояснень, оскільки передбачається, що читач володіє необхідним рівнем спеціалізованих знань [Бабич 2008, с.384].

Крім того, важливим є зазначити, що поданий стиль часто характеризується використанням складних математичних моделей та статистичних даних. Так, А.Й. Дерев'янчук, виокремлює, що при описі балістичних характеристик снаряда часто використовуються складні формули, що враховують такі параметри як початкова швидкість, кут піднесення, атмосферний опір тощо. У тому числі, такі математичні моделі дозволяють з високою точністю прогнозувати траєкторію польоту снаряда та його ефективність при ураженні цілі [Дерев'янчук 2011, с.20-34].

Відзначимо, що використання статистичних даних також є важливою складовою наукових текстів військового спрямування. Статистика допомагає оцінити ефективність різних видів озброєння, тактичних прийомів, стратегічних рішень. Так, у статті про розробку бронежилету, при аналізі ефективності його нового типу можуть бути представлені статистичні дані про відсоток успішного захисту від різних типів боєприпасів, порівняння з існуючими моделями, дані про вагу та мобільність солдатів при використанні цього бронежилета тощо [Донець, Зубенко, Петренко 2023].

Науково-популярний підстиль, у свою чергу, має на меті зробити складну наукову інформацію доступною для широкого кола читачів. У контексті військової тематики це завдання набуває особливої складності, оскільки необхідно зберегти точність викладу, але при цьому зробити текст зрозумілим для непідготовленого читача. Так, у своїй роботі, Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько виділяють наступне: «Науково-популярний стиль посідає проміжне місце між науковим і публіцистичним, зберігаючи ознаки доступності, ясності викладу, але водночас оперуючи точними фактами і термінами» [Мацько, Сидоренко, Мацько 2003, с.185].

Таким чином, однією з ключових особливостей цього стилю в контексті військової тематики стало використання пояснень та аналогій для розкриття складних понять. В даному контексті варто згадати Сунь Цзи, відомого китайського філософа та військового стратега, який у своїй книзі "*The Art of War*" порівнює військову стратегію із водою, говорячи про те, що війна, як будь-яка стихія, має свій характер і може бути непередбачуваною, але все ж таки має свою логіку дій: "*All warfare is based on deception. This is the strategy of using water: when it is near, it is difficult to control, but when it is far, it is easy to manipulate*" [Sun Tzu 1910, ch. 1]. Така аналогія допомагає читачеві візуалізувати складнощі військової справи та краще зрозуміти її суть.

Іншою важливою рисою в цьому контексті є використання яскравих прикладів та ілюстрацій. Так, автор монографії про особливості військового перекладу В. В. Балабін зазначає, що при описі потужності сучасних вибухових речовин можна порівняти їх з більш знайомими читачеві явищами: «Вибух цієї бомби еквівалентний землетрусу силою 5 балів за шкалою Ріхтера». Таке порівняння дозволяє читачеві краще уявити масштаб описуваного явища [Балабін 2008, с.492].

Крім того, науково-популярний стиль у військовій тематиці часто використовує й елементи художнього стилю для створення більш живого та захоплюючого викладу. Це може проявлятися у використанні метафор, епітетів та інших художніх засобів. Так, Вінстон Черчилль у книзі "*The Second World War*" використовує наступне: "***the iron-clad** might of the Royal Navy*", описуючи міць та незламність Королівського флоту [Churchill 1948]. Такі образні вирази допомагають створити яскраву картину в уяві читача та підтримати його інтерес до тексту.

Однак, підкреслимо, що використання художніх засобів має бути виваженим і збалансованим, тож не повинно призводити до викривлення фактів або створення неправильних уявлень.

Ще однією з особливостей даного стилю є використання історичних паралелей та екскурсів. Це допомагає читачеві краще зрозуміти еволюцію

військової техніки та тактики. Приміром, при описі сучасних крилатих ракет В.В. Балабін проводить паралель з *V-1 flying bombs*, що використовувалися під час Другої світової війни. Такий історичний екскурс не лише збагачує знання читача, але й допомагає йому краще зрозуміти сучасний стан військових технологій через призму їх історичного розвитку [Балабін 2008, с.587].

Такі прийоми також можуть допомогти краще зрозуміти сучасні соціальні проблеми, конфлікти та військові стратегії. У статті "*Cybersecurity and Cyberwar: What Everyone Needs to Know*" наводиться такий приклад: "*Just as Greeks used a seemingly benign gift to infltrate Troy, today's hackers craft malicious software disguised as harmless aplications to breach digital fortifications*" [Singer, Friedman 2014]. Таким чином, пояснюється природа кібернападів, які, подібно до троянського коня, маскуються під нешкідливі елементи для проникнення в захищені системи. Це робить складну технічну проблему зрозумілішою та наочною для широкої аудиторії.

Як вже зазначалось раніше, науково-популярний підстиль у військовій тематиці часто містить в собі й елементи публіцистичного стилю, особливо коли мова йде про сучасні конфлікти або геополітичні аспекти військової справи. Наприклад, може використовуватись емоційно забарвлена лексика, риторичні запитання, звернення до читача тощо.

Тож, у ході дискусії щодо сучасних викликів у сфері кібербезпеки доречним стане застосування наступних фразем: *the unseen threat of digital* ***warfare***, ***war*** *for informational dominance* [Singer, Friedman 2014]. Такі вирази несуть у собі емоційне забарвлення та мають метафоричний характер, таким чином слова *war* і *warfare*, привертають увагу читача, концентруючи його увагу на проблематиці цього питання.

Риторичні запитання також часто використовуються в таких текстах. Вони спонукають читача до роздумів та активного осмислення прочитаного. У тексті можуть постати такі питання: «Чи готові ми до викликів війни майбутнього?» або «Як змінить обличчя війни розвиток штучного інтелекту?».

Завдяки цьому прийому не лише підтримується інтерес читача, але є й спонукання до подальшого вивчення теми.

Звернення – ще один ефективний прийом, який часто використовується. Наприклад, "*Are we witnesssing a revolution in warfare?*" [Stuart 2024]. Таке звернення допомагає читачеві відчути свою причетність до обговорюваної теми та краще зрозуміти її значення для суспільства в цілому.

Однак, слід зазначити, що варто уникати надмірної емоційності або упередженості, які можуть призвести до викривлення фактів або маніпулювання думкою читача. Основною метою залишається об'єктивне та зрозуміле висвітлення складних військових питань.

Не менш важливим аспектом науково-популярного підстилю у військовій тематиці є використання візуальних елементів. Це можуть бути схеми, діаграми, інфографіки, які допомагають наочно представити складну інформацію, адже візуальні елементи не лише полегшують сприйняття інформації, але й роблять текст більш привабливим для читача. Вони дозволяють швидко охопити великий обсяг даних та легко порівняти різні показники.

Доцільним є також відзначити роль мультимедійних елементів. Хоча традиційні друковані видання обмежені у їх використанні, онлайн-публікації можуть включати відео, анімації, інтерактивні схеми тощо. Так, принцип роботи сучасного винищувача може бути продемонстрований за допомогою короткого анімаційного відео, а процес планування військової операції – за допомогою інтерактивної карти [Gocze 2000].

Таким чином, одним з ключових викликів при написанні науково-популярних текстів на військову тематику є необхідність балансу між інформативністю та етичними міркуваннями. Автори повинні бути обережними, щоб не розкрити секретну або чутливу інформацію, яка може бути використана зі зловмисними намірами. У той же час, вони мають надати достатньо інформації, щоб читач міг зрозуміти суть питання та його важливість. Так, Саймон Стюарт у своїй статті прагне показати, що, попри

значні технологічні зрушення, деякі фундаментальні аспекти війни, такі як логістика та витривалість, залишаються актуальними й сьогодні, але при тому не вдаючись в деталі, щоб не розкрити чутливу інформацію: "*The trench warfare of World War I might seem outdated, but its lessons about logistics and endurance remain relevant in understanding modern conflicts like the Russo-Ukrainian war*" [Stuart 2024].

Також варто зазначити, що у таких текстах військового спрямування є необхідність контекстуалізації інформації. Адже, автори повинні не просто описувати технічні характеристики зброї або тактичні прийоми, але й пояснювати їх значення в ширшому контексті військової стратегії, міжнародних відносин та глобальної безпеки.

Доктор Кларк у своїй статті про сучасну військову справу та геополітичні стратегії використовує саме такий прийом для обговорення ролі військового втручання та його значення для міжнародної стабільності, розглядаючи це як засіб стримування ескалації конфліктів: "*The deployment of advanced missile defense systems, for instance, not only serves as a deterrent but sends a powerful message about a nation's readiness to assert its influence in global politics*" [Dr. Clark 2021].

Не менш важливим аспектом є й висвітлення етичних та моральних питань, пов'язаних з розвитком військових технологій. Так, дискутуючи на тему розвитку автономних бойових систем, Доктор Тейлор не лише описує розвиток сучасної військової техніки, але й піднімає питання про етичність та про міжнародно-правові аспекти їх використання: "*The development of autonomous weapons systems, particularly drones and AI-driven systems, raises profound ethical dilemmas. Can we trust machines to make life-and-death decisions, and who is accountable when these decisions lead to unintended casualties?*" [Dr.Taylor 2019, p. 231].

Не слід забувати й про використання наративних елементів. Доктор Робертс у своїй роботі використовує історію конкретного сержанта – щоб зробити складну військову концепцію більш близькою та зрозумілою для

читача: “*In the heat of battle, Sergeant John Williams was tasked with navigating through enemy lines, not just as a soldier but as a leader* ” [Dr. Roberts 2021, p. 58].

На увагу заслуговує й роль прогнозування у науково-популярних текстах на військову тематику. Так, Доктор Кольєр намагається передбачити, як сучасні тенденції у військовій справі розвиватимуться у майбутньому, включаючи обговорення потенційних сценаріїв майбутніх конфліктів, прогнози щодо розвитку військових технологій, аналіз можливих змін у військовій стратегії та тактиці: “*By 2030, AI-driven combat drones could outnumber traditional piloted aircraft, fundamentally changing the way air superiority as achieved* ” [Dr. Collier 2021, p. 134].

До того ж, частими у таких текстах є й звернення до питань міжнародного права та дипломатії. Автор може пояснювати, як міжнародні конвенції регулюють використання певних видів зброї, або як військові технології впливають на переговори про контроль над озброєннями, чи як військова міць впливає на дипломатичні відносини між країнами тощо.

Важливим буде відзначити, що нерідко можна зустріти і звернення до цивільно-військових відносин. Таким чином може пояснюватись, як військові технології впливають на повсякденне життя цивільних, як відбувається трансфер технологій між військовою та цивільною сферами, або як організована взаємодія між військовими та цивільними структурами у кризових ситуаціях.

Зрештою, можемо зробити висновки, що науково-популярний стиль у військовій тематиці повинен бути об'єктивним та неупередженим. Мета таких текстів - не прославляти війну, а допомогти читачам краще зрозуміти складні реалії сучасного світу та роль військової сили у забезпеченні міжнародної безпеки.

Тож, підсумовуючи, вважаємо за доцільне звернутись до праці, І.І. Слинько та Л.К. Гнатюк, котрі зазначають: «Головною відмінністю між науковим і науково-популярним стилем є характер адресата. Якщо перший орієнтується на професіоналів і використовує складну термінологію, то другий

прагне пояснити складні ідеї доступною мовою, часто вдаючись до елементів художнього мовлення.» [Слинько, Гнатюк 1997, с.89].

Таким чином, науково-популярний стиль у військовій тематиці має свої унікальні особливості та виклики. Він вимагає глибокого розуміння військової справи, здатності пояснювати складні концепції простою мовою, вміння балансувати між інформативністю та етичними міркуваннями, а також широкого розуміння геополітичного, економічного та соціального контексту військових питань. Цей стиль відіграє важливу роль у підвищенні обізнаності суспільства про військові питання та сприяють більш інформованому обговоренню питань національної та міжнародної безпеки.

1.2 Військова лексика як окремий пласт англійської мови

Військова лексика є невід'ємною частиною англійської мови, що відображає специфіку військової справи, її історичний розвиток та сучасний стан. Цей лексичний пласт характеризується рядом особливостей, які відрізняють його від загальновживаної лексики та інших спеціалізованих термінологічних систем. Військова лексика не лише служить засобом комунікації у військовій сфері, але й відображає особливості військової культури, історії та технологічного розвитку [ПКАВТ 2021, с.95-101].

Перш за все, варто відзначити, що військова лексика англійської мови має глибоке історичне коріння. Багато термінів, які використовуються сьогодні, мають давнє походження і відображають різні етапи розвитку військової справи. Так, слово *knight* – «лицар» походить від староанглійського *cniht*, що спочатку означало просто «хлопець» або «слуга», але згодом набуло значення «воїн на коні». Цей приклад ілюструє, як військові терміни можуть еволюціонувати з часом, набуваючи нових значень та відтінків. Він також демонструє тісний зв'язок між мовою та соціально-історичними змінами,

оскільки еволюція значення слова *knight* відображає зміни в соціальній структурі та військовій організації середньовічного суспільства [DOE].

Іншим прикладом може послугувати – слово *artillery* («артилерія»), яке походить від старофранцузького *artillerie*, що спочатку означало будь-яку військову техніку, а не лише гармати. Це демонструє, як військова лексика може звужувати своє значення з часом, стаючи більш специфічною та технічною. Такі зміни у значенні слів часто пов'язані з технологічним прогресом та спеціалізацією різних галузей військової справи. У випадку з *artillery*, це відображає розвиток вогнепальної зброї та її виділення в окрему галузь військової науки та практики [OEDO].

Однією з основних особливостей військової лексики є її системність та ієрархічність. Це проявляється, зокрема, в чіткій системі рангів та посад *(private, corporal, sergeant, lieutenant, captain, major, colonel, general*), а також у класифікації видів озброєнь та військової техніки (*small arms, artillery, armored vehicles, aircraft, naval vessels тощо*). Ця системність відображає структуру військової організації та допомагає чітко визначити ролі, обов'язки та відповідальність кожного члена військової спільноти. Така структура не лише полегшує комунікацію всередині військової організації, але й відображає принципи субординації та чіткого розподілу обов'язків, які є ключовими для ефективного функціонування збройних сил [Погонець 2017, с.225-227].

Військова лексика англійської мови також характеризується високим ступенем термінологізації. Багато слів, які в загальновживаній мові мають широке значення, у військовому контексті набувають специфічного, чітко визначеного змісту. Так, слово *engagement* у військовому контексті означає – «бойове зіткнення», а не «заручини» чи «зобов'язання», як у загальновживаній мові. Дане явище демонструє, як контекст може суттєво змінювати значення слова, створюючи специфічну військову термінологію [Пекарська 2018, с.45-52].

Не слід забувати й про абревіатури та акроніми. Так, Міровалев наводить декілька прикладів із сучасної англійської військової термінології: *MBT* (*Main*

Battle Tank) – «основний бойовий танк», *SAM* (*Surface-to-Air Missile)* – «зенітна ракета», *AWACS* (*Airborne Warning and Control System)* – «система дальнього радіолокаційного виявлення та управління» [Mirovalev 2022]. Використання цих скорочень дозволяє військовим швидко передавати складну інформацію, крім того вони часто стають своєрідним професійним кодом, що підкреслює приналежність до військової спільноти та полегшує спілкування між її членами.

Необхідним є наголосити, що військова лексика англійської мови постійно розвивається та збагачується новими термінами, що відображають розвиток військових технологій та зміни в характері ведення бойових дій.

Тож поява таких лексем як, *drone* – «безпілотний літальний апарат», *cyberwarfare* – «кібервійна», *smart bomb* – «високоточна бомба» яскраво відображає технологічні інновації у військовій справі [JMD].

Ці лексичні одиниці демонструють, як мова адаптується до нових реалій та концепцій у військовій сфері. Їх процес створення часто включає використання вже існуючих слів у новому контексті (як у випадку з *drone*), створення складних слів (як *cyberwarfare*) або використання метафоричних виразів (як *smart bomb*) [Silkett 1985].

Цікавою особливістю військової лексики також є наявність евфемізмів – слів та виразів, які використовуються для пом'якшення жорстокої реальності війни. Їх використання у військовій лексиці відображає складні етичні та психологічні аспекти військової справи, а також може бути пов'язане з необхідністю дипломатичного спілкування та управління громадською думкою. Хоча вони й часто стають предметом критики, оскільки їх можна розглядати як спробу приховати або применшити жорстокі реалії війни. Серед них виділяють такі: *collateral damage* («супутні втрати») замість *civilian casualties* («жертви серед цивільного населення»), *neutralize* («нейтралізувати») замість *kill* («вбити») [CED].

Військова лексика англійської мови також характеризується наявністю великої кількості метафоричних термінів: *Hedgehog* – «їжак» – протитанкова

перешкода, *dragon's teeth* – «зуби дракона» – протитанкові бетонні піраміди, *fox hole* – «лисяча нора» – окоп для однієї людини [MD].

Такі терміни часто базуються на візуальних асоціаціях або функціональних схожостях між військовими об'єктами та явищами природного світу. Вони не лише збагачують військову лексику, але й допомагають створювати яскраві образи, що полегшують запам'ятовування та розуміння складних військових концепцій. Їх використання також може розглядатися як спосіб "олюднення" складної та часто небезпечної військової техніки та обладнання, що робить їх більш зрозумілими та менш загрозливими для тих, хто з ними працює.

Важливо також відзначити, що військова лексика часто проникає в загальновживану мову, збагачуючи її новими виразами та значеннями. Таким чином, вирази: *on the frontline* («на передовій»), *take flak* («піддаватися критиці», буквально – «потрапити під зенітний вогонь»), *zero in on* («сконцентруватися на чомусь», буквально – «навести приціл») – широко використовуються в повсякденному мовленні. Це явище демонструє, як військова лексика може впливати на загальну мову, збагачуючи її новими метафорами та виразними засобами. Адже, такі запозичення часто використовуються для надання мові більшої виразності та емоційності, особливо в контекстах, пов'язаних з конкуренцією, конфліктами або складними ситуаціями [Жалай 2018].

Ще однією цікавою особливістю даної лексики є наявність сленгових виразів, які використовуються військовослужбовцями в неформальному спілкуванні: *grunt* («піхотинець»), *bird* («гелікоптер»), *chopper* («вертоліт»), *tank* («бронежилет»). Такі вирази часто відображають специфічний гумор та світогляд військових. Крім того, він часто відображає специфічний досвід та умови служби, створюючи лінгвістичні "маркери", які дозволяють військовослужбовцям швидко ідентифікувати "своїх".

Слід звернути увагу й на те, що військова лексика англійської мови має значний вплив на військову термінологію інших. Це пов'язано з провідною

роллю англомовних країн, особливо США, у розвитку сучасних військових технологій та в міжнародних військових операціях. Багато англійських військових термінів запозичуються іншими мовами або калькуються. Цей процес відображає глобалізацію військової справи та важливість англійської мови як міжнародної мови військового спілкування. Такі запозичення можуть призводити до цікавих лінгвістичних явищ, таких як гібридизація термінів або створення нових слів на основі англійських коренів з використанням граматичних структур мови-реципієнта, таких як: *droning* («дронінг»), *cyberwar* («кібервійна»), *nightive* («найтів») [MD].

Тож вивчення військової лексики англійської мови має велике значення не лише для лінгвістів та перекладачів, але й для військових фахівців, дипломатів, журналістів та всіх, хто цікавиться військовою справою та міжнародними відносинами. Розуміння її особливостей дозволяє краще орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, адекватно інтерпретувати військові повідомлення та документи, а також ефективно комунікувати в міжнародному військовому середовищі. Для перекладачів, які працюють у військовій сфері, глибоке розуміння військової лексики та її особливостей є критично важливим для забезпечення точного та адекватного перекладу, який може мати важливе значення для прийняття рішень та проведення військових операцій [Рябокінь, Пашко 2024].

Крім того, дослідження військової лексики може надати цінну інформацію про історичний розвиток військової справи, зміни в стратегії та тактиці ведення бойових дій, еволюцію військових технологій. Аналіз змін у ній може відображати більш широкі соціальні та культурні зміни, такі як ставлення суспільства до війни, етичні аспекти ведення бойових дій, роль військових у сучасному світі. Наприклад, поява та широке використання термінів, пов'язаних з кібербезпекою та інформаційною війною, відображає зростаючу важливість цих аспектів у сучасній військовій стратегії.

У контексті міжнародного військового співробітництва розуміння особливостей англійської військової лексики є важливим не лише для

ефективної комунікації під час спільних військових операцій чи навчань, але й для правильного розуміння міжнародних договорів у сфері безпеки та оборони, військово-технічної документації, аналітичних матеріалів з військової тематики. В умовах глобалізації та зростання міжнародного військового співробітництва, здатність ефективно комунікувати з використанням англійської військової лексики стає важливою складовою професійної компетенції військових фахівців з багатьох країн.

Важливо також відзначити її роль у формуванні суспільного дискурсу про війну та військові конфлікти. Те, як ми говоримо про війну, значною мірою впливає на те, як ми її сприймаємо та розуміємо. Використання евфемізмів, технічних термінів або метафоричних виразів може суттєво впливати на громадську думку та політичні рішення щодо військових питань. Таким чином, використання терміну *battle rattle* може створювати легше спийняття військової амуніції, навіть якщо реальність є більш складною та жорстокою [Погонець 2019а, с. 67-70].

Військова лексика є також невід’ємною складовою у формуванні національної ідентичності та патріотичних почуттів. Багато військових термінів та виразів мають сильне емоційне забарвлення та асоціюються з героїзмом, відвагою та самопожертвою. Такі відомі вирази як: *to give one's life for one's country* («віддати життя за свою країну»), *duty, honor, country* («обов'язок, честь, країна») – часто використовуються для вираження патріотичних почуттів та військових цінностей [USD3MAT]. Такі лінгвістичні елементи відіграють важливу роль у формуванні колективної пам'яті та національної міфології, пов'язаної з військовою історією та традиціями.

Не менш цікавим аспектом є здатність військової лексики відображати зміни в характері ведення війни та військових технологіях. Так, поява термінів, пов'язаних з безпілотними літальними апаратами (дронами), такими як *drone pilot* («пілот дрона») або *drone strike* («удар дрона»), відображає зростаючу роль цих технологій у сучасних військових операціях. Адже, вони не лише описують їх, але й відображають зміни в характері ведення війни, де

бойові дії можуть вестися на великій відстані, без безпосереднього фізичного контакту з противником [Ігрaк 2017].

Іншим прикладом є розвиток термінології, пов'язаної з кібервійною та інформаційними операціями. Такі терміни як: *cyberattack* («кібератака»), *information warfare* («інформаційна війна»), *cyber defense* («кіберзахист») – відображають зростаючу важливість інформаційного простору як нового "поля бою" у сучасних конфліктах. Ця еволюція військової лексики демонструє, як змінюється наше розуміння того, що таке війна та як вона ведеться в сучасному світі.

Слід підкреслити й використання військової лексики у формуванні міжнародного права війни та гуманітарного права. Багато ключових концепцій у цих галузях виражаються через специфічні військові терміни як от поняття: *combatant* («комбатант») та *non-combatant* («некомбатант») – є ключовими для визначення того, хто може бути законною ціллю під час військових дій. Термін *proportionality* («пропорційність») використовується для оцінки законності військових дій з точки зору балансу між військовою необхідністю та гуманітарними міркуваннями [Федоренко, Бернадіна 2021]. Розуміння цих термінів та їх точне використання є критично важливим для правильного застосування та інтерпретації міжнародного гуманітарного права.

До того ж можна виокремити й її здатність відображати культурні особливості та національні традиції різних країн. Незважаючи на те, що англійська мова є домінуючою у міжнародній військовій комунікації, кожна країна має свої унікальні військові терміни та вирази, які відображають її історію та культуру. Так, у британській армії досі використовуються деякі визначення, які походять з часів колоніальної імперії, такі як *regiment* («полк») або *battalion* («батальйон»), в той час як американська військова лексика може включати терміни, які відображають досвід громадянської війни або війни у В'єтнамі.

Звернемо увагу й на гендерний аспект. Історично, військова справа була переважно чоловічою сферою, що відобразилося у мові. Тож багато

військових термінів та звань традиційно мали маскулінні форми. Однак, зі зростанням ролі жінок у збройних силах, у мові з'являються гендерно-нейтральні терміни, такі як *firefighter* замість *fireman*, або *police officer* замість *policeman*. Такі зміни відображають більш широкі соціальні трансформації та прагнення до гендерної рівності у військовій сфері.

Цікавим є й те який вплив цієї лексики на науково-фантастичну літературу та кінематограф. Багато термінів та концепцій, які спочатку з'явилися у військовому контексті, згодом були адаптовані та розвинені у науковій фантастиці. Так, концепція силового поля (*force field*), яка часто зустрічається в науково-фантастичних творах, має своє коріння у військових дослідженнях систем захисту. З іншого боку, деякі терміни, які спочатку з'явилися у науковій фантастиці, згодом були прийняті військовими, як от термін *drone* для позначення безпілотних літальних апаратів.

Доцільно підкреслити й її роль у формуванні політичного дискурсу. Політики часто використовують військові метафори та терміни для опису не-військових ситуацій, наприклад, говорячи про війну з бідністю або боротьбу з інфляцією. Таке використання військової лексики в політичному контексті може мати значний вплив на сприйняття публікою різних соціальних та економічних проблем, а також на формування політичних стратегій для їх вирішення.

Таким чином можна зазначати, що вивчення військової лексики має не лише практичне, але й теоретичне значення для лінгвістики. Воно дозволяє краще зрозуміти процеси термінотворення, семантичних змін, запозичень між мовами та діалектами. Крім того, дослідження військової лексики може надати цінні дані для соціолінгвістики, вивчаючи взаємозв'язок між мовою та соціальними структурами, а також для когнітивної лінгвістики, досліджуючи, як військові концепції відображаються та структуруються в мові [Василенко 2009].

Як підсумок, можемо зробити висновок, що військова лексика англійської мови є складною та багатогранною системою, яка відіграє важливу

роль не лише у військовій сфері, але й у ширшому соціальному, культурному та політичному контексті. Її вивчення дозволяє краще зрозуміти не лише особливості військової комунікації, але й більш широкі процеси мовних змін, культурних трансформацій та соціальних взаємодій. Адже, у світі, де військові питання продовжують відігравати значну роль у міжнародних відносинах та національній політиці, розуміння та правильне використання військової лексики залишається важливим завданням для широкого кола фахівців та зацікавлених осіб.

1.3 Фразеологізми з військовим компонентом: теоретичний аспект

Фразеологізми з військовим компонентом представляють собою особливий пласт англійської мови. Вони не лише збагачують мову яскравими та образними виразами, але й несуть в собі важливу культурно-історичну інформацію. У такий спосіб, виконуючи роль своєрідного лінгвістичного мосту між минулим і сьогоденням, дозволяючи нам краще зрозуміти, як військові події та концепції вплинули на формування мовної картини світу англомовних народів.

Передусім, варто відзначити, що фразеологізми з військовим компонентом можуть бути визначені як стійкі словосполучення, які містять лексичні одиниці, пов'язані з військовою сферою та мають цілісне значення, яке часто виходить за межі буквального розуміння компонентів фразеологізму. Ця особливість робить їх цікавими для лінгвістичного аналізу, оскільки вони демонструють, як військові концепції та терміни можуть набувати метафоричного значення і використовуватися для опису невійськових ситуацій та явищ.

Їх теоретичне дослідження вимагає розгляду декількох ключових аспектів. Перш за все, це питання класифікації таких фразеологізмів. Існують різні підходи до класифікації фразеологічних одиниць, але в контексті

військової фразеології особливо релевантними видаються семантична та структурно-граматична класифікації.

Семантична класифікація фразеологізмів з військовим компонентом дозволяє виділити різні групи за їх значенням. Так, можна виокремити фразеологізми, які описують різні аспекти військової діяльності (наприклад, *to fight a losing battle* – «вести безнадійну боротьбу»), фразеологізми, які використовують військові терміни для опису невійськових ситуацій (наприклад, *to shoot down an idea* – «відкинути ідею»), фразеологізми, які відображають історичні військові події (наприклад, *to meet one's Waterloo* – «зазнати вирішальної поразки») тощо [Погонець 2019б].

Структурно-граматична класифікація, у свою чергу, дозволяє аналізувати фразеологізми з точки зору їх граматичної структури. Тут можна виділити дієслівні фразеологізми (наприклад, *to bite the bullet* – «зібратися з духом, прийняти неприємне рішення»), іменникові фразеологізми (наприклад, *cannon fodder* – «гарматне м'ясо»), ад'єктивні фразеологізми (наприклад, *armed to the teeth* – «озброєний до зубів») та інші [Chaloupský 2005].

Найважливішим аспектом дослідження фразеологізмів з військовим компонентом є аналіз їх походження та історичного контексту. Багато з них мають цікаву етимологію, яка часто пов'язана з конкретними історичними подіями або військовими практиками, як от фразеологізм *to bite the bullet* («зібратися з духом, прийняти неприємне рішення») походить від практики, коли солдатам давали кулю, щоб вони кусали її під час болісних хірургічних процедур без анестезії.

Не менш важливим є вивчення того, як фразеологізми з військовим компонентом адаптуються до сучасного використання та набувають нових значень. Таким чином, фразеологізм *to be in the trenches* (буквально – «бути в окопах») спочатку описував реальний військовий досвід, але сьогодні часто використовується для опису важкої, напруженої роботи в будь-якій сфері [Погонець 2019б].

Слід розглянути й їх роль у формуванні національної ідентичності та культурної пам'яті. Багато таких фразеологізмів відображають важливі моменти в історії країни, її військові перемоги та поразки, і таким чином стають частиною національного наративу, як от фразеологізм *to keep one's powder dry* («бути готовим до дії») приписується Оліверу Кромвелю і відображає важливий період в історії Англії [Chaloupský 2005].

Цікавим напрямком дослідження є також порівняльний аналіз фразеологізмів з військовим компонентом у різних мовах. Це дозволяє виявити як універсальні аспекти сприйняття військової сфери, так і культурно-специфічні особливості. Наприклад, концепт перемоги може мати різні фразеологічні вираження в різних мовах, що відображає різні культурні підходи до війни та конфлікту.

Особливу увагу варто приділити аналізу їх функцій у різних типах дискурсу. У політичному дискурсі, наприклад, такі фразеологізми часто використовуються для створення емоційного впливу на аудиторію, формування певного ставлення до подій або опонентів. У медійному дискурсі вони можуть використовуватися для створення яскравих заголовків або привернення уваги читачів.

Не менш значущим є вивчення процесів фразеотворення в військовій сфері. Це дозволяє зрозуміти, як нові військові реалії та концепції відображаються у фразеології. Наприклад, поява нових видів зброї та військових технологій призводить до створення нових фразеологізмів, які потім можуть набувати метафоричного значення в невійськових контекстах [Погонець 2017, с.80-83].

Не можна оминути увагою і питання їх перекладу. Це особливо складне завдання, оскільки такі фразеологізми часто мають глибоке культурно-історичне коріння, яке може бути незрозумілим для носіїв інших мов. Тож, перекладачі маєть не лише передати значення фразеологізму, але й зберегти його образність та емоційне забарвлення.

Зрештою, розглянемо роль фразеологізмів з військовим компонентом у формуванні мовної картини світу. Вони не лише відображають певні аспекти реальності, але й формують наше сприйняття цієї реальності, впливаючи на те, як ми концептуалізуємо такі поняття як конфлікт, перемога, поразка, стратегія тощо.

З точки зору семантики, фразеологізми з військовим компонентом можна розділити на кілька груп:

1. Фразеологізми, що зберігають пряме відношення до військової сфери: *to fight a losing battle* («вести безнадійну боротьбу»), *to be in the line of fire* («бути під вогнем, піддаватися небезпеці»).
2. Фразеологізми, що набули переносного значення і використовуються в загальному вжитку: *to bite the bullet* («стійко переносити труднощі», буквально – "закусити кулю"), *to be on the warpath* («бути в агресивному настрої, готуватися до конфлікту»).
3. Фразеологізми, що походять з конкретних історичних подій чи військових кампаній – *to meet one's Waterloo* («зазнати вирішальної поразки, від назви битви при Ватерлоо») [Погонець 2019б, с.103-110].

З точки зору структурно-граматичної класифікації, фразеологізми з військовим компонентом можуть бути представлені різними типами:

1. Дієслівні фразеологізми: *to fight tooth and nail* («боротися з усіх сил»), *to stick to one's guns* («стояти на своєму»).
2. Іменникові фразеологізми: *war of nerves* («війна нервів»), *battle of wits* («інтелектуальне змагання»).
3. Ад'єктивні фразеологізми: *armed to the teeth* («озброєний до зубів»), *battle-scarred* («побитий життям, досвідчений у боях»).
4. Адвербіальні фразеологізми: *at daggers drawn* («у стані ворожнечі»), *with flying colors* («з тріумфом»).

Окремої уваги у нашому теоретичному дослідженні заслуговує аналіз, походження та етимологія фразеологізмів з військовим компонентом. Багато з них мають цікаву історію, яка відображає різні аспекти військової справи та

історичні події. Так от, вираз *to run the gauntlet* («пройти через суворе випробування») походить від військового покарання, коли засуджений мав пробігти між двома рядами солдатів, які били його палицями.

Не менш важливим аспектом є вивчення способів формування фразеологізмів з військовим компонентом. Можна виділити кілька основних механізмів:

1. Метафоризація: *to be in the trenches* (*«*бути в гущі подій», буквально – «бути в окопах»).
2. Метонімія: *brass hat* («високопоставлений офіцер, від елементу військової форми»).
3. Гіпербола: *to fight to the last ditch* («боротися до останньої краплі крові»).
4. Евфемізм: *to buy the farm* («загинути в бою»).

Слід також розглянути функціональні особливості фразеологізмів з військовим компонентом. Вони виконують ряд важливих функцій у мові:

1. Номінативна функція: *cease-fire* («припинення вогню»).
2. Емоційно-експресивна функція: *to go down with all guns blazing* («зазнати поразки, але не здатися без бою»).
3. Оцінна функція: *old warhorse* («досвідчений ветеран», але також може мати негативне забарвлення – «стара гвардія, що не хоче змін»).
4. Стилістична функція: *to launch a marketing blitz* (*«*розпочати масштабну маркетингову кампанію») [Яремко 2013, с.411].

Також варто звернути увагу на аналіз їх культурологічного значення. Такі фразеологізми часто відображають важливі культурні концепти та цінності. Існує велика кількість фразеологізмів, пов'язаних з поняттями честі, обов'язку, мужності, як от *to die with one's boots on, to go down fighting* – відображає важливість цих концептів у військовій культурі.

Крім того, фразеологізми з військовим компонентом часто несуть в собі національно-культурну специфіку. Наприклад, в англійській мові є багато фразеологізмів, пов'язаних з морською військовою справою, що відображає історичну роль Великобританії як морської держави: *to be in the same boat*

(«бути в однаковому становищі»), *to be on the high seas* («бути у відкритому морі», також у значенні «бути вільним»).

Не слід оминати й питання перекладу цих фразеологізмів. Це представляє особливу складність для перекладачів, оскільки часто такі фразеологізми не мають прямих еквівалентів в інших мовах. При перекладі можуть використовуватися різні стратегії:

1. Пошук еквівалентного фразеологізму в мові перекладу (якщо такий існує).
2. Калькування (дослівний переклад) з подальшим поясненням.
3. Описовий переклад, який передає значення фразеологізму, але втрачає його образність.
4. Компенсація - використання фразеологізму в іншому місці тексту, якщо неможливо зберегти його в оригінальній позиції [Ayto 1999, p.626].

Ще одним цікавим аспектом дослідження фразеологізмів з військовим компонентом є аналіз їх використання в різних типах дискурсу. Так, в політичному дискурсі часто використовуються військові метафори для опису політичної боротьби: *to fight an uphill battle* («вести важку боротьбу»), *to be in the firing line* («бути під вогнем критики»). У бізнес-дискурсі військові фразеологізми часто використовуються для опису конкурентної боротьби*: to capture the market* («захопити ринок»), *to be in the front line of innovation* («бути на передовій інновацій») [Погонець 2019а, с.67-70].

Важливо також розглянути динаміку їх розвитку. З одного боку, багато таких фразеологізмів мають довгу історію і зберігають своє значення протягом століть. З іншого, розвиток військових технологій та зміни в характері ведення війн призводять до появи нових фразеологізмів. Таким чином, поява ядерної зброї породила такий вираз як *nuclear option* («крайній засіб»), а розвиток кібертехнологій – *cyber warfare* («кібервійна»).

Цікавим аспектом є й гендерний аналіз фразеологізмів з військовим компонентом. Історично військова справа була переважно чоловічою сферою, що відображається у багатьох фразеологізмах. Наприклад, *to man the*

barricades («стати на захист»), буквально – «зайняти оборону на барикадах») використовує слово *man* («чоловік») у значенні «людина». В сучасній англійській мові, як вже зазначалось раніше, спостерігається тенденція до гендерно-нейтрального використання, що впливає і на військову фразеологію.

Слід зазначити, що й повномасштабне вторгнення росії на територію України у 2022р. принесло в мовну картину світу декілька неологізмів, які поки що мають оказіональний характер. Ці фразеологізми не лише відображають існуючі уявлення про війну та військову справу, але й самі формують певне сприйняття цих явищ. Так, у слові *morder* – «мордер» (в суч. значенні «Мордер» - «Кремль») використано такий стилістичний прийом як алюзія, тобто відсилка на “Lord of Rings” Дж.Р.Р. Толкіна. Таким чином, використання таких військових метафор у повсякденному житті може сприяти формуванню більш конфронтаційного світогляду [Sheftalovich 2023].

Виходячи з цього, теоретичне дослідження фразеологізмів з військовим компонентом охоплює широке коло питань, включаючи їх класифікацію, походження, способи формування, функціональні особливості, культурологічне значення, проблеми перекладу, використання в різних типах дискурсу, динаміку розвитку, гендерні аспекти та роль у формуванні мовної картини світу. Тож, можна сказати, що фразеологізми з військовим компонентом є важливою частиною англійської мови, яка відображає складні взаємозв'язки між мовою, культурою та історією. Їх теоретичне дослідження не лише збагачує наші знання про англійську мову, але й допомагає краще зрозуміти культуру та менталітет англомовних країн, а також особливості сприйняття військової тематики в англомовному світі.

РОЗДІЛ 2
ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОМУ ТВОРІ ЕРІКА ЛОУ “ЗБРОЯ ДОБИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ”

2.1 Тематичні групи військової лексики у досліджуваному творі

Науково-популярний твір Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя” містить багатий матеріал для дослідження військової лексики та термінології. Аналіз тексту дозволяє виділити декілька основних тематичних груп військової лексики, які відображають різні аспекти середньовічного військового мистецтва та озброєння.

Однією з найбільших тематичних груп є назви зброї та обладунків. Сюди входять терміни на позначення різних видів мечів (*longsword, arming sword, greatsword, bastard sword, rapier, dagger, one-handed sword*), щитів (*buckler, shield, pavise*), списів (*spear, lance, pike, polearm*), сокир (*axe, poleaxe,*) тощо:

*Though the **longsword** was the late medieval knightly sword par excellence, the sword and **buckler** was the most iconic sword combination throughout the Middle Ages* [Lowe 2020, p.41].

Тут термін *longsword* («довгий меч») позначає один з основних видів середньовічної зброї, тоді як *buckler* («невеликий круглий щит») є найпоширенішим захистом серед рицарів.

*For KDF, it provides a good foundation for teaching the principles of armed combat that can then be adapted to smaller one-handed weapons and to larger **polearms*** [Lowe 2020, p.20].

У цьому речені автор використовує термін *polearm* («древкова зброя») для позначення типу холодної зброї з протяжним руків’ям, на якому закріплена бойова частина.

***Maces** may seem like they would be far too heavy to throw. Contrary to fantasy stereotype of large, **heavy maces**, though, there is little to no difference in weight between **medieval maces** and one-handed sword* [Lowe 2020, p.173].

У цьому контексті автор використовує термін *mace* («булава») для опису важкої середньовічної зброї, яку часто використовували у боях.

Наступною тематичною групою нашого дослідження є терміни, пов'язані з фехтувальними техніками та прийомами. Сюди належать назви:

1. Ударів (*zwerchau, to strike at one's above, to cut down with the front edge, zornhau,*):

*The **zwerchau** is a good example. The archetypal **zwerchau** looks like this: the fencer begins with the sword over the right shoulder* [Lowe 2020p, p. 33].

У даному випадку *zwerchau* («косий удар») – спеціальний фехтувальний термін на позначення певного виду удару мечем.

2. Блоків (*parrying, to shoot the point straight, to thrust, to guard*):

*Strike also from your right side from above without any **parrying** wrathfully onto his sword at the same time as him* [Lowe 2020, p. 22].

Так термін *parrying* («парирування») використовується для зазначення технології відбивання удару.

3. Стійок (*sword over, sword above, squaring up, zufechten, to point toward the ground*):

*Raise the **sword above the shoulders** while cutting horizontally* [Lowe 2020, p. 24].

Цікавим аспектом є також і те, що більшість назв стійок, технік та ударів подаються мовою оригіналу (італійська – *mandritto, rosto, mezzano*, німецька – *zwerhau, zornhau, zufechten* тощо). Так як бойові школи розвивались в різних регіонах задля збереження автентичності та культурної ідентичності кожної традиції такі терміни не зазнають змін.

Не менш важливою групою є терміни, що стосуються організації війська та ведення бою (*military manuals, cut and thrust, to maneuver, tangle, file, formation, rank*):

*Early modern **military manuals**, when they exist, concern themselves not with how to train men in the regulation version of **cut and thrust** but with how **to maneuver** large bodies of men without becoming hopelessly **tangled*** [Lowe 2020, p.216].

Як бачимо, військова лексика у творі Еріка Лоу охоплює широкий спектр понять, пов'язаних із різними аспектами середньовічного військового мистецтва. Для глибшого розуміння специфіки вживання цієї лексики доцільно проаналізувати частотність вживання термінів з різних тематичних груп:

Таблиця 1

Частотність вживання термінів з різних тематичних груп

Тематична група	Кількість термінів	Частотність вживання (%)
Зброя та обладунки	87	42%
Фехтувальні техніки	62	30%
Організація війська	23	11%
Тактика і стратегія	19	9%
Військові звання	16	8%

Дані Таблиці 1. демонструють, що найбільш вживаними є терміни на позначення зброї та обладунків, а також фехтувальних технік. Це пояснюється специфікою науково-популярного твору, основна мета якого – ознайомити читачів саме з особливостями середньовічного озброєння та способами його застосування.

Розглянемо детальніше вживання цих термінів у творі та їх переклад українською мовою:

*The **longsword** is among the few swords that can be stopped dead and redirected in the middle of a **fencing exchange**, which leads to a much more staccato rhythm to the weapon* [Lowe 2020, p.31].

«**Довгий меч** є одним з небагатьох мечів, який можна зупинити на півшляху і перенаправити посеред **фехтувального обміну ударами**, що призводить до набагато більш уривчастого ритму використання цієї зброї.»

У цьому прикладі термін *longsword* належить до групи «Зброя та обладунки», а словосполучення *fencing exchange* – до групи «Фехтувальні техніки».

*When you come to him in the **Zufechten** and he strikes from his right side above to your head, then strike also from your right side from above without any **parrying** wrathfully onto his sword at the same time as him* [Lowe 2020, p.29].

«Коли ти підходиш до нього у **Цуфехтен** (початковій фазі бою), і він б'є згори з правого боку по твоїй голові, тоді також бий згори з правого боку, без жодного **парирування**, люто по його мечу одночасно з ним.»

Тут термін *Zufechten* та *parrying* належать до групи «Фехтувальні техніки».

*Italian fencers may begin **with the point toward the ground** and **throw a rising cut with the back edge** – for instance, to deflect and incoming attack* [Lowe 2020, p.24].

«Італійські фехтувальники можуть починати **зі стійки, коли вістря меча спрямоване вниз**, і виконати **удар вгору спинкою меча** – наприклад, для відбиття вхідної атаки.»

Такі словосполучення як *with the point toward the ground* – для визначення стійки, коли вістря меча спрямоване вниз, та *trow a rasing cut with the back edge* для позначення удару для відбиття атаки, теж належать до групи «Фехтувальні техніки», що підтверджує результати нашого дослідження.

Таким чином, аналіз тематичних груп військової лексики у творі Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя” дозволяє зробити висновок про різноманітність та багатство термінологічного апарату, що використовується для опису середньовічного військового мистецтва. Це створює певні труднощі при перекладі, але водночас дозволяє точно і детально передати особливості військової справи того періоду.

2.2 Продуктивні способи словотворення у військовій термінології

Військова термінологія, представлена у науково-популярному творі Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя”, демонструє різноманітні способи словотворення, характерні для англійської мови загалом та військової лексики досліджуваного твору зокрема.

У ході нашого дослідження нами було виявлено декілька способів словотворення. Одним з найпродуктивніших є афіксація, зокрема суфіксальний спосіб: *fencer* (fence + -er), *armorer* (armor + -er), *archer* (arch + -er), *movement* (move + -ment), *quadrant* (quadr + -ant).

Для більш чіткого розуміння функціонування цих термінів у контексті твору, пропонуємо ознайомитись із декількома прикладами:

*The **armorer's** job was to create a harness that protected the wearer as much as possible while still allowing freedom of movement* [Lowe 2020, p.189].

Тут термін *armorer* утворений від іменника *armor* («обладунок») за допомогою суфікса *-er*, який позначає особу за родом діяльності.

*Consider Godinho’s shield parry against a reves, or backhand cut, targeting a fencer’s upper right **quadrant*** [Lowe 2020, p.77].

У поданому реченні термін *quadrant* утворений від іменника з латинським корінням *quadr* («чотири») та суфікса *-ant*, який позначає сектор і спочатку був пов’язаний із розподілом площини кола на чотири частини. У тексті він використовується для позначення секторів фехтування.

*This in turn limits the counterattacks that the defending **fencer** can perform* [Lowe 2020 p.77].

У даному випадку, термін *fencer*, який був створений від дієслова *fence* («захищати», «огороджувати») за допомогою додавання суфіксу *-er*, позначає людину, яка займається фетуванням, або людину, що вміє захищатись (блокувати удари).

Префіксальний спосіб словотворення також зустрічається, хоча і рідше. Наприклад*: unarmored* (un- + armored), *rearm* (re- + arm), *reposition* (re- + position), *redirect* (re- + direct).

Використання цього словотворення яскраво помітно у наступних реченнях:

Grappling at the sword is especially important in armored fencing, but even in ***unarmored*** *fencing, it is fairly common for fencers to end up close enough to each other that a grappling technique is an option* [Lowe 2020, p.31].

У даному випадку бачимо, що термін *unarmored* був створений завдяки поєднанню префіксу *un-* та прикметника *armored* («озброєний»), що у поданому реченні описує фехтувальника, що залишився беззбройним.

The greater relative weight of an arming sword compared to a longsword is exacerbated by the fact that a fencer has two points of contact on the handle of a longsword with which to ***redirect*** *it, while arming swords are held at only one point on the handle* [Lowe 2020, p.45].

Це речення також демонструє словотворення шляхом поєднання префіксу *re-* та дієслова *to direct* («направляти»), що у тексті описує перенаправлення меча під час удару.

Наступний спосіб про який варто згадати – словоскладання. Він особливо характерний для термінів позначених видів зброї та обладунків, таких як: *longsword* (long + sword), *greatsword* (great + sword), *poleaxe* (pole + axe), *sidesword* (side + sword), *warhammer* (war + hammer), *crossguard* (cross + guard), *knucklebow* (knuckle + bow), *halberd* (halm + barte).

Прикладами цього способу можуть слугувати речення з тексту:

The ***longsword*** *occupies a peculiarly privileged position in modern HEMA, and especially in modern medieval* [Lowe 2020, p.26].

У цьому реченні термін *longsword* утворений шляхом поєднання прикметника *long* («довгий») та іменника *sword* («меч»).

*The use of two-handed axe or **warhammer**, in the form of the **poleaxe**, **halberd**, and similar weapons, was a matter of considerable interest to medieval fencing masters* [Lowe 2020, p.172].

Тут терміни – *warhammer, poleaxe* та *halberd*, утворені шляхом поєднання іменників *war* («війна») та *hammer* («молот»), *pole* («дерево», «жердина») та *axe* («сокира»), *halm* («жердина») та *barte* («сокира»).

*A 'typical' **sidesword** hilt offers slightly more hand protection than the simple cruciform hiltm such as…, a curved bar (a '**knucklebow**') to protect the fingers* [Lowe 2020, p.42].

Як ми бачимо, терміни *sidesword* та *knucklebow* теж утворені від поєднання двох іменників: *side* («сторона») та *sword* («меч»), *knuckle* («кісточка пальця») та *bow* («дуга»).

Не менш важливим способом словотворення в цьому творі є абревіація. У творі не дуже часто, але все ж і не рідко, зустрічаються абревіатури, зазвичай на позначення традицій фехтування та бойових мистецтв:

*In **HEMA** circles as "arming swords," a name that emphasizes their wearability* [Lowe 2020, p.41].

У даному випадку використовується абревіатура *HEMA* від *Historical European Martial Arts* («історичні європейські бойові мистецтва»), що описує систему вивчення та відтворення середньовічних технік, які використовувались у Європі до кінця 17 століття. Ці бойові мистецтва вивчають методи фехтування, боротьби, використання різноманітної зброї, а також техніки захисту і стратегічні підходи, що застосовувались в битвах того часу.

*Interestingly, **KDF** appears to make almost no distinction between fencing with longshield and club or mace and longshield and sword* [Lowe 2020, p.172].

У цьому прикладі бачимо застосування абревіатури *KDF* від німецького *Kunst des fechtens* («Мистецтво фехтування»), що є системою традиційних бойових технік і принципів німецького фехтування, зокрема у контексті

середньовічних бойових мистецтв. Як вже зазначалось раніше, такі слова та фрази не перекладаються автором для збереження їх автентичності та колориту.

Таким чином, можемо зробити висновок, що такі способи словотворення є одними із найбільш вживаних у досліджуваному нами творі.

Для глибшого розуміння продуктивності різних способів словотворення у військовій термінології доцільно проаналізувати їх частотність у тексті:

Таблиця 2

Частотність різних способів словотворення

Спосіб словотворення	Кількість термінів	Частотність (%)
Словоскладання	43	40%
Суфіксація	35	33%
Префіксація	12	14%
Абревіація	14	13%

Дані Таблиці 2. демонструють, що найбільш продуктивними способами словотворення у військовій термінології є словоскладання та суфіксація. Це пояснюється необхідністю створення складних понять для позначення різних видів зброї та військових дій, а також потребою у термінах на позначення осіб за родом діяльності.

Розглянемо ще кілька прикладів термінів, утворених різними способами, та їх переклад:

*The **hand-and-a-half sword**, with its longer blade and versatile design, allows knights to strike with power while still being nimble enough for close combat* [Lowe 2020, p.52].

Тут термін *hand-and-a-half sword* утворений шляхом словоскладання (hand+half).

***Unarmored** combat requires different tactics than fighting in full plate* [Lowe 2020, p.176].

У цьому реченні термін *unarmored* утворений за допомогою префіксації (un- + armored).

Таким чином, аналіз продуктивних способів словотворення у військовій термінології, представленій у творі Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя”, демонструє різноманітність словотворчих процесів, характерних для англійської мови. Це дозволяє створювати точні та ємні терміни для позначення різноманітних аспектів середньовічного військового мистецтва, що, однак, може створювати певні труднощі при перекладі на інші мови.

2.3 Структурні моделі термінологічних словосполучень військової сфери

Військова термінологія, представлена у науково-популярному творі Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя”, характеризується не лише окремими лексичними одиницями, але й складними термінологічними словосполученнями. Аналіз досліджуваного твору дозволяє виділити кілька основних структурних моделей таких словосполучень.

Однією з найпоширеніших моделей є ***Adj+N***:

Medieval armor *was highly configurable* [Lowe 2020, c. 198].

У цьому реченні термінологічне словосполучення *medieval armor* («середньовічна броня») складається з прикметника *medieval* («середньовічна») та іменника *armor* («броня»).

Plenty of historical fencers are keenly interested in learning techniques that would be appropriate for the medieval battlefield, and it is not uncommon for these fencers to ask whether our surviving fencing treatises really have anything at all to do with ***military fencing*** [Lowe 2020, p. 243-244].

Тут термін *military fencing* («військове фехтування») створене за допомогою поєднання прикметника *military* («військове») та іменника *fencing* («фехтування»).

In escrima comun, however, the shield does not stay in front of the ***left breast*** [Lowe 2020, p.76].

Подане словосполучення *left breast* («ліва частина грудної клітини») створене за допомогою поєднання прикметника *left* («ліва») та іменника *breast* («грудна клітина»).

Note that Godinho specifically calls for the ***right side*** *of the chest to be unencumbered by the shield* [Lowe 2020, p.76].

Словосполучення *right side* створене за допомогою прикметника *right* («права») та *side* («сторона»).

In Bolognese fencing, however, the sword is responsible for defending against attacks from other ***quadrants****, and even bears significant responsibility for defending* ***the upper left*** [Lowe 2020, p.77-78].

Тут термінологічне словосполучення створене за допомогою поєднання прикметників *upper left* («верхній лівий») та іменника *quadrant* («квадрант»).

Не менш поширеною є модель – ***N+N***, де перший іменник виступає у функції означення, такі як: *sword technique* («техніка володіння мечем»), *armor plate* («пластина обладунку»), *battlefield tactics* («тактика бою»), sword arm («рука, що тримає меч»).

Вважаємо за доцільне розглянути використання деяких із цих словосполучень у досліджуваному тексті:

Sword techniques *varied depending on the type of armor worn by the opponent* [Lowe 2020, p.87].

Таким чином, термінологічне словосполучення *sword techniques* є складанням двох іменників, де *sword* виступає означенням до *techniques*.

Godinho's default shield guard is a compromise between covering the body and leaving the ***sword arm*** *free to work* [Lowe 2020, p.76].

У даному випадку словосполучення *sword arm* складається із двох іменників, де *arm* позначає *sword*.

Також зустрічаються більш складні моделі, такі як:

Adj+N+N:

Heavy battle axe – «важка бойова сокира», що складається з прикметника *heavy* («важкий») та іменників *batlle* («битва») та *axe* («сокира»).

Long steel pike – «довгий сталевий спис», що складається з прикметника («довгий») та іменників («сталь») та («спис»).

Sharp iron sword – «гострий металевий меч», що складається з прикметника («гострий») та іменників («метал») та (меч»).

N+of+N:

types of weapons – «види зброї»

range of time – «діапазон часу»

arts of fencing – «мистецтво фехтування»

Прикладами таких словосполучень у досліджуваному творі є:

*In fact, they cover quite a **range of time**: Fiore wrote in 1409, while Godinho wrote in 1599* [Lowe 2020, p.12].

*And this is the basis and core of all of the **arts of fencing** and Master Liechtenauer had internalized and applied this quite completely and correctly (emphasis added)* [Lowe 2020, p.14].

Participle II:

Unencumbered by the shield – «необтяжений щитом»:

*Note that Godinho specifically calls for the right side of the chest to be **unencumbered by the shield*** [Lowe 2020, p.76].

У даному випадку дієприкметник *unencumbered* був утворений від дієслова *unencumber* («зняти тягар»).

Held in two hands – «меч, стриманий двома руками»:

*All things being equal, however, a **sword held in two hands** will have more leverage than a **sword held in one*** [Lowe 2020, p. 21].

У цьому словосполученні *sword helg in one/two hands, held (hold)* виступає дієприкметником, вказуючи на дію, яка відбулась із мечем, описуючи його стан.

V+N:

*If you have a sword **strike whatever opening** you see* [Lowe 2020, p.172].

У даному прикладі словосполучення *strike whatever opening* («вдарити у будь-яке відкрите місце») складається із дієслова *strike* та іменника *whatever opening*, таким чином позначаєчи можливість фехтувальника вдарити мечем у будь-яке можливе, відкрите місце.

In actual combat, the shield is moved left and right, high and low, to ***intercept attacks*** *from any side of the body* [Lowe 2020, p.76].

Словосполучення *intercept attacks* («перехопити утаку»), яке так само складається із дієслова *intercept* та іменника *attack* використане для опису перехоплювання атаки за допомогою щита з будь-якої сторони.

As you do so, ***throw a riverso*** *sgualembrato across his sword arm* [Lowe 2020, p.78].

Тут *throw a riverso* («кинути реверсо») означає виконати удар зворотним рухом меча, удар який виконується через корпус, з плеча чи зверху вниз, для того, щоб завдати несподіваного удару або перехопити противника.

Для глибшого розуміння поширеності різних структурних моделей у військовій термінології доцільно проаналізувати їх частотність у тексті твору:

Таблиця 3

Частотність різних структурних моделей термінологічних словосполучень

Структурна модель	Кількість словосполучень	Частотність (%)
Прикметник + Іменник	78	42%
Іменник + Іменник	56	30%
Прикметник + Іменник + Іменник	23	12%
Іменник + of + Іменник	19	10%
Дієприкметник + Іменник	11	6%

Дані таблиці демонструють, що найбільш поширеними є двокомпонентні моделі ***Adj+N та N+N***. Це пояснюється їх здатністю точно і лаконічно передавати складні поняття військової сфери.

Розглянемо ще кілька прикладів термінологічних словосполучень різних структурних моделей та їх переклад:

*The **heavy polearm techniques** required significant upper body strength* [Lowe 2020, p.167].

У цьому прикладі термінологічне словосполучення *heavy polearm techniques* відповідає моделі ***Adj+N+N***.

*The **art of war** encompassed not only fighting skills but also strategy and logistics* [Low 2020, p.215].

Тут термінологічне словосполучення *art of war* відповідає моделі ***N+of +N***.

Варто зазначити, що деякі термінологічні словосполучення можуть мати більш складну структуру, поєднуючи різні моделі. Наприклад: *medieval two-handed sword techniques* («техніки володіння середньовічним дворучним мечем»). Такі складні словосполучення часто викликають труднощі при перекладі, оскільки потребують реструктуризації для адекватної передачі змісту українською мовою.

Таким чином, аналіз структурних моделей термінологічних словосполучень військової сфери у творі Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя” демонструє різноманітність та гнучкість англійської мови у формуванні складних понять. Це дозволяє автору точно і детально описувати різні аспекти середньовічного військового мистецтва, але водночас створює певні виклики для перекладачів, які мають знайти адекватні способи передачі цих складних термінів українською мовою.

2.4 Особливості перекладу військової лексики з англійської мови на українську

Переклад військової лексики з англійської мови на українську, особливо в контексті середньовічного військового мистецтва, представляє собою складне завдання, що вимагає не лише лінгвістичних знань, але й розуміння

історичного та культурного контексту [Бабіч 2020, с.180]. Аналіз перекладу термінів з досліджуваного нами твору Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя” дозволяє виділити кілька ключових особливостей та проблем.

Однією з основних проблем є відсутність прямих відповідників для багатьох англійських термінів в українській мові. Це особливо стосується назв бойових технік та специфічних видів зброї, таких як термін *longsword*, адже він не має точного еквівалента в українській мові і зазвичай перекладається як «довгий меч» або «дворучний меч» або термін reves, що позначає удар звороним мечем (від плеча назад).

Проаналізуймо кілька речень із досліджуваного твору та запропоновані нами переклади до них:

*The **longsword** is among the few swords that can be stopped dead and redirected in the middle of a fencing exchange* [Low 2020, p.31].

«**Довгий меч** є одним з небагатьох мечів, який можна зупинити на півшляху і перенаправити посеред фехтувального обміну ударами.»

У цьому випадку нами було застосовано метод калькування, при якому використовуються елементи оригінальної мови, зберігаючи структуру та форму, але з адаптацією до граматики мови перекладу. Оскільки у терміну *longsword* немає аналогу у нашій мові, воно було перекладене як «довгий меч», тобто є калькою з англійської, але достатньо точно передає зміст терміну.

Але з таким методом перекладу слід бути обережним, адже дуже часто калькування надає незрозумілості терміну та може мати занадто буквальний переклад.

*When the opponent throws a **reves** to the head, pass the whole shield to the right side so that it covers all of the face, and you see the enemy on the left side* [Lowe 2020, p.76].

«Коли супротивник кидає **ревес** до голови, змістіть положення щита праворуч так, щоб він закривав усе обличчя, і ви могли побачити ворога зліва.»

Термін *reves* не має перекладу, тож зазвичай перекладається за допомогою транслітерації – методу перекладу, при якому слова або фрази з

однієї мови передаються на основі букв чи звуків іншої мови, зберігаючи їхню форму, але змінюючи графічне зображення, що й було обрано при переклад цього речення нами.

*The **knight** executed a perfect **zwerchau**, catching his opponent off guard* [Lowe 2020, p.89].

«**Лицар** виконав ідеальний **цверхау** (горизонтальний удар), заставши супротивника зненацька.»

У цьому прикладі термін *knight* перекладено за допомогою функціонального аналогу "лицар", тобто методом перекладу, коли оригінальний термін або вираз змінюється на словосполучення або термін, який виконує ту ж саму функцію, але має відповідник у мові перекладу. Однак, варто окремо відзначити проблему перекладу історичних реалій та термінів, які не мають прямих відповідників у сучасній українській мові, як от техніка бою – *zwerchau,* оскільки цей термін поданий німецькою мовою і є частиною її середньовічних бойових традицій, у таких випадках перекладачі часто вдаються до транскрипції або транслітерації з додатковим поясненням, тож для його кращого розуміння читачем нами теж було додано описовий переклад у дужках.

*The fencer used **half-swording** to increase the leverage of his thrust* [Lowe 2020, p.112].

«Фехтувальник використав **техніку утримання меча за клинок**, щоб збільшити силу свого уколу.»

Тут термін *half-swording* перекладено за допомогою описового перекладу – метод перекладу, при якому замість прямого перенесення слова або фрази, використовуються описові вирази для передачі значення чи концептуального змісту. Тож, оскільки переклад цього слова є неможливим, адже воно не має усталеного відповідника в українській мові нами було використано саме цей метод.

*Your **shield arm** should remain active and ready to deflect attacks* [Lowe 2020, p.78].

«Ваша **рука, що тримає щит**, повинна залишатись активною і готовою відбивати удари.»

У даному випадку термін перекладено за допомогою модуляції – лексичного методу перекладу, який змінює спосіб вираження ідеї, зберігаючи основний зміст, дозволяючи адаптувати дане словосполучення під україномовне середовище.

Отже, для розуміння частоти використання різних прийомів перекладу вважаємо за доцільне проаналізувати їх частотність у тексті:

Таблиця 4.

Частотність використання різних прийомів перекладу

Прийом перекладу	Кількість випадків	Частотність (%)
Калькування	67	35%
Описовий переклад	43	22%
Транскрипція/транслітерація	29	15%
Функціональний аналог	38	20%
Генералізація	15	8%

Дані Таблиці 4. показують, що найчастіше використовуються прийоми калькування та описового перекладу. Це пояснюється специфікою військової термінології, яка часто не має прямих відповідників у мові перекладу.

Таким чином, переклад військової лексики з англійської на українську мову в контексті середньовічного військового мистецтва вимагає не лише лінгвістичних навичок, але й глибоких знань історії та культури.

Перекладач має балансувати між точністю передачі термінології та зрозумілістю тексту для читача, часто вдаючись до комбінації різних прийомів перекладу. Це робить процес перекладу творчим та вимагає від перекладача ерудиції та вміння приймати обґрунтовані рішення щодо вибору найбільш адекватного способу передачі того чи іншого терміну.

РОЗДІЛ 3
ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З ВІЙСЬКОВИМ КОМПОНЕНТОМ У ТВОРІ ЕРІКА ЛОУ “ЗБРОЯ ДОБИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ”

3.1 Типологія фразеологізмів з військовим компонентом

Фразеологічні одиниці з військовим компонентом займають значне місце у науково-популярному творі Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя”. Ці мовні одиниці не лише збагачують текст образністю та експресивністю, але й відображають специфіку військової справи та культури Середньовіччя. Для систематизації та аналізу фразеологізмів з військовим компонентом доцільним вважаємо використати класифікацію В.В. Виноградова, яка базується на ступені семантичної злитості компонентів фразеологічної одиниці [Баран, Зимомря 1999, с.84-90].

Згідно з класифікацією В.В. Виноградова, фразеологізми поділяються на три основні типи: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення. Розглянемо кожен з цих типів на матеріалі твору Еріка Лоу:

Фразеологічні зрощення – це стійкі словосполучення, вони являють собою семантично неподільні фразеологічні одиниці, що функціонують як єдине ціле, і можуть бути використані в мові для вираження складних понять або емоцій, їх значення не виводиться зі значень їх компонентів. У тексті “Зброя доби Середньовіччя” зустрічаємо такі приклади фразеологічних зрощень як:

to bite the bullet – «стійко переносити труднощі», буквально – «закусити кулю»:

*The knight had **to bite the bullet** and continue fighting despite his wounds* [Lowe 2020, p.45].

«Лицар мусив **стиснувши зуби** продовжувати битися, незважаючи на рани.»

У цьому випадку значення фразеологізму не пов'язане з буквальним значенням його компонентів, а має цілісне переносне. Тож, нами використовується усталений український аналог «стиснувши зуби», що є звичним для нашої мови і виконує ту ж стилістичну функцію, що й оригінальний вислів. Таким чином, переклад точно відображає зміст висловлювання, зберігаючи емоційне забарвлення і настрій ситуації.

between the devil and deep blue sea – «в безвихідному становищі»:

The enemy was caught ***between the devil and the deep blue sea*** [Lowe 2020, p.201].

«Ворог опинився **в безвихідному становищі**.»

Оскільки, дослівний переклад «між дияволом і глибоким синім морем» не має сенсу в українській мові і не передає того контексту, який закладений автором у цей вираз, при перекладі такого фразеологізму нам було необхідно зосередитися на його переносному значенні – ситуації, у якій ворог опинився перед вибором між двома рівно небезпечними чи неприйнятними варіантами. Тож, у цьому випадку значення фразеологізму *between the devil and the deep blue sea* («в безвихідному становищі») не виводиться зі значень його компонентів.

Наступним типом класифікації В.В. Виноградова є фразеологічні єдності – це один із типів фразеологічних одиниць, які характеризуються стійкістю, але зберігають певну свободу в граматичних структурах і лексичному складі. Зазвичай, вони складаються з кількох слів, цілісне значення яких умотивоване значеннями їх компонентів. У досліджуваному творі може побачити наступні фразеологічні єдності:

to cross swords – «вступати в конфлікт», буквально – «схрестити мечі»:

The two knights were eager ***to cross swords*** *in the tournament* [Lowe 2020, p.78].

«Двоє лицарів прагнули **схрестити мечі** на турнірі.»

Таким чином, наш переклад точно передає як буквальне, так і метафоричне значення оригінального вислову. Використання українського

еквівалента «схрестити мечі» зберігає зв’язок із військовою темою та передає напруженість ситуації. Таким чином, наш переклад не лише відтворює зміст висловлювання а й відображає його культурно-історичний підтекст. Тож, можна з легкістю простежити зв'язок між буквальним значенням компонентів та переносним значенням всього виразу.

to fight tooth and nails – «боротись з усіх сил», «не на життя, а на смерть»:

The knights fought ***tooth and nail*** *for their castle* [Lowe 2020, p.167].

«Лицарі **билися не на життя, а на смерть** за свій замок.»

При перекладі цього речення є важливим уникнути буквального відтворення компонентів, оскільки це може створити штучний або незрозумілий для українського читача образ. У фразеологізмі *tooth and nail* компоненти *tooth* («зуб») та *nail* («ніготь») використовуються у переносному значенні для створення яскравого образу боротьби, що ведеться всіма можливими засобами, без жодних обмежень. Тож нами було обрано еквіваленти, які відповідають як семантиці, так і стилістиці оригіналу, водночас передаючи відчуття напруги та відчайдушності.

Ще один тип класифікації В.В. Виноградова – фразеологічні сполучення. Це стійкі вирази, які складаються з кількох слів і мають сталість у мовному вживанні, але менш стійкі, ніж фразеологічні єдності чи зрощення. Вони можуть включати певну граматичну свободу і допускати варіативність у використанні, зберігаючи при цьому характерне для них значення. Одними з таких сполучень у творі Еріка Лоу є:

to draw a sword – «розпочати бій», буквально – «вийняти меч»:

The commander ordered his troops ***to draw their swords*** *and charge* [Lowe 2020, p.132].

«Командир наказав своїм військам **вийняти мечі та атакувати**.»

У цьому фразеологічному сполученні дієслово *draw* («витягнути») у поєднанні з іменником *sword* («меч») набуває фразеологічно зв'язаного значення, що виходить за межі буквального тлумачення. У середньовічній військовій традиції вийняття меча часто слугувало символом початку битви

або сутички, тому цей вислів отримав своє фразеологічне значення «розпочати бій». При перекладі даного речення є важливим передати не лише буквальний зміст, а й відтінок готовності до активної дії – «розпочати бій». Хоча буквальний переклад «вийняти меч» зберігається, фразеологічне значення вислову передається через контекст події – наказ атакувати.

to break ranks – «порушувати стрій»:

*The army **broke ranks** and fled* [Lowe 2020, p.223].

«Армія **порушила стрій** і втекла.»

У цьому фразеологізмі дієслово *break* («порушити», «розірвати») у поєднанні з іменником *ranks* («стрій») утворює стійке словосполучення, яке означає дезорганізацію або втрату бойового порядку. Фразеологізм «порушувати стрій» передає зміст військової термінології, пов’язаний із втратою бойової дисципліни. При перекладі нами було збережено як буквальне значення компонентів, так і загальне фразеологічне значення – «дезорганізуватися та втекти». Це дозволило залишити оригінальний зміст недоторканим, а також зберегти військовий контекст, що важливо для розуміння ситуації. Отже, такий засіб не лише допомагає зробити текст більш живим і насиченим, а й додає відтінок автентичності, характерний для текстів військової тематики.

Таким чином, аналіз фразеологізмів з військовим компонентом у творі Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя” за класифікацією В.В. Виноградова [Баран, Зимомря 1999, с.84-90] дозволяє глибше зрозуміти структуру та семантику цих мовних одиниць. Різноманітність типів фразеологізмів збагачує текст, робить його більш образним та експресивним, водночас зберігаючи науково-популярний стиль викладу.

3.2 Функціонування фразеологізмів з військовим компонентом у досліджуваному творі

Фразеологічні одиниці з військовим компонентом відіграють важливу роль у науково-популярному творі Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя”. Вони не лише збагачують мову твору, але й виконують ряд важливих функцій, які сприяють більш ефективному донесенню інформації до читача та створенню відповідної атмосфери середньовічної військової справи.

Однією з основних та найчастіше використовуваних функцій для позначень специфічних понять, дій чи явищ, пов’язаних із військовою справою, є – номінативна функція:

*The knights formed **a shield wall** to protect their position* [Lowe 2020, p.156].

«Лицарі утворили **щитову стіну** для захисту своєї позиції.»

Фразеологізм *shield wall* («щитова стіна») у даному контексті позначає специфічну військову тактику, що була широко розповсюджена у середньовічну добу, зокрема серед вікінгів, саксів і норманів. Вона полягала у тісному змиканні щитів бійців, створюючи суцільну лінію захисту, яка ускладнювала прорив противника та забезпечувала кращу оборону позиції. Саме злиття слів *shield* («щит») і *wall* («стіна») створює образну метафору, яка підкреслює міцність та єдність оборонної формації.

Не менш важливою є – експресивна. Такі фразеологізми з військовим компонентом часто використовуються для надання тексту більшої виразності та емоційного забарвлення:

*The battle was a real **baptism of fire** for the young squire* [Lowe 2020, p.89].

«Битва стала справжнім **бойовим хрещенням** для молодого зброєносця.»

Так, фразеологізм *baptism of fire* («бойове хрещення») є метафоричним виразом, що використовується для позначення першого досвіду в екстремальних чи небезпечних умовах, зокрема у бою. Цей фразеологізм виник у військовій термінології, де він спершу означав перший досвід участі

солдата у бойових діях. У ширшому значенні він став позначати перший складний життєвий досвід, що вимагає мужності, витримки та самовладання.

*The knights were **armed to the teeth** for the upcoming battle* [Lowe 2020, p.134].

«Лицарі були **озброєні до зубів** для майбутньої битви.»

Фразеологізм *armed to the teeth* виконує експресивну функцію, такий вираз підкреслює, що лицарі не тільки озброєні, але й мають усі необхідні ресурси для бою, що передає образ великої сили та підготовленості. Цей вираз також має емоційну насиченість, додаючи до опису певного напруження та рішучості, що супроводжують підготовку до битви. В нашому перекладі також використано вираз «озброєний до зубів», що є сталим і усталеним фразеологізмом в українській мові, точно передаючи значення оригіналу. Такий переклад зберігає всі експресивні характеристики англійського виразу, що дозволяє зберегти силу і образність виразу при адаптації до української мови.

Фразеологізми також виконують і оцінну функцію, допомагаючи автору виразити своє ставлення до описуваних подій чи явищ:

*The commander's strategy was a **double-edged sword*** [Lowe 2020, p.201].

«Стратегія командира була **палицею з двома кінцями**.»

Фразеологізм *double-edged sword* («палиця з двома кінцями») є метафорою, що вказує на ситуацію або явище, яке має як позитивні, так і негативні аспекти. Військові чи стратегічні стратегії часто оцінюються через призму їх двоїстої природи. Тож, одна й та ж дія може мати як переваги, так і серйозні недоліки. Під час нашого перекладу використано відповідний фразеологізм «палиця з двома кінцями», що є добре зрозумілим і поширеним у мовному вжитку. Цей вираз зберігає ті ж асоціації і натякає на подібний подвійний ефект, що й англійське *double-edged sword*. Отже, таке перекладання дозволяє зберегти зміст і емоційне навантаження оригіналу, одночасно дотримуючись мовної та культурної відповідності.

The castle's defenses were the commander's ***Achilles' heel*** [Lowe 2020, p.178].

«Оборона замку була **Ахіллесовою п'ятою** командира.»

У цьому випадку фразеологізм *Achilles' heel* виконує оцінну функцію, підкреслюючи вразливість замку в обороні. Це слабке місце, яке, хоч і може бути непомітним або неважливим на перший погляд, може стати критичним для успіху операції. Такий вираз також додає емоційного забарвлення до тексту, адже він нагадує читачеві про загрозу, що ховається в слабких місцях, а також підсилює відчуття невизначеності й небезпеки, яка може спричинити невдачу. Тож, у нашому перекладі теж використано вираз «Ахіллесова п'ята», який є прямим і усталеним аналогом англійського фразеологізму. Він ефективно передає образ слабкого місця, через яке може трапитись невдача. Вибір цього перекладу зберігає зміст і культурну значущість оригінального виразу, що робить його зрозумілим для читача.

Не слід оминати стороною й стилістичну функцію фразеологізмів з військовим компонентом:

The opposing armies were locked in a deadly ***game of cat and mouse*** [Lowe 2020, p.245].

«Ворогуючі армії були втягнуті у **смертельну гру в кішки-мишки**.»

Цей фразеологізм надає тексту яскравості та образності. Він не просто описує воєнне протистояння, а й створює динамічний, напружений образ, де обидві армії перебувають у постійному переслідуванні та ухилянні один від одного. Таким чином, додає тексту драматизму, підкреслюючи, що конфлікт є не лише фізичним, але й психологічним, зі складними стратегіями та маневрами. У нашому перекладі використано фразеологізм «смертельна гра в кішки-мишки», що є точним відповідником англійського виразу. Так, ми зберігаємо образну силу оригіналу, де підкреслюється не лише небезпека ситуації, але й стратегічний характер цього протистояння, схожого на хитру маніпуляцію в грі між кішкою та мишею.

Функціонування фразеологізмів у творі Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя” також тісно пов'язане з контекстом. Автор майстерно вплітає ці мовні одиниці у текст, створюючи органічний зв'язок між науковим змістом та образною мовою:

*While the longsword was the knight's weapon of choice, in the heat of battle, **any port in a storm** would do* [Lowe 2020, p.112].

«Хоча довгий меч був улюбленою зброєю лицаря, в розпалі битви **годилася будь-яка зброя**.»

У цьому контексті фразеологізм *any port in a storm* органічно вплітається в опис бойової ситуації. Він надає конкретного значення тому, як воїни можуть реагувати на непередбачувані обставини в бою. Ситуація, в якій лицар має використовувати не свою звичну зброю, а будь-яку, що є в наявності, підкреслює прагматичність і адаптивність солдатів під час війни. Тож у нашому перекладі використано «годилася будь-яка зброя», що є адекватним аналогом англійського виразу, зберігається значення і контекст фрази.

Але й важливо відзначити, що часто один і той самий фразеологізм може виконувати кілька функцій одночасно. Наприклад, фразеологізм *to fall on one's sword* («взяти на себе відповідальність за поразку») може виконувати одночасно номінативну, експресивну та стилістичну функції, позначаючи специфічну дію, надаючи експресивності опису та створюючи історичні алюзії.

Для глибшого розуміння ролі фразеологізмів у тексті є доцільним проаналізувати частотність виконання ними різних функцій:

Таблиця 5

Частотність виконання різних функцій фразеологізмами

Функція	Кількість випадків	Частотність (%)
Номінативна	31	32%
Експресивна	28	29%
Оцінна	22	23%
Стилістична	15	16%

Дані Таблиці 5. показують, що найчастіше фразеологізми з військовим компонентом виконують номінативну та експресивну функції. Це пояснюється специфікою науково-популярного стилю, який вимагає точності у позначенні понять, але водночас має бути цікавим та захоплюючим для читача.

Таким чином, аналіз функціонування фразеологізмів з військовим компонентом у творі Еріка Лоу "Зброя доби Середньовіччя" демонструє їх важливу роль у створенні образності, експресивності та інформативності тексту. Вони допомагають не лише точно передати специфічні поняття військової справи, але й створити яскраві образи, які допомагають читачеві краще зрозуміти та уявити описувані події та явища. Різноманітність функцій, які виконують ці фразеологічні одиниці, сприяє збагаченню тексту, робить його більш цікавим та захоплюючим для читача, не порушуючи при цьому науково-популярного стилю викладу.

Важливо також відзначити, що використання фразеологізмів з військовим компонентом допомагає автору створити певну історичну атмосферу, занурити читача у контекст середньовічної військової культури:

*The castle's defenses were **put to the sword** during the siege* [Lowe 2020, p.189].

«Оборона замку була **знищена** під час облоги.»

Фразеологізм *to put to the sword* не лише виконує експресивну функцію, виражаючи жорстокість і абсолютне знищення, але й сприяє створенню історичної атмосфери. Цей вираз додає тексту автентичності, оскільки він прямо відсилає до реалій середньовічних війн, де термін «під меч» часто використовувався для позначення безжальних битв, де вороги знищували один одного без пощади. У нашому перекладі «знищена» чітко відображає зміст речення, оскільки вказує на тотальне знищення або повний крах оборони. Таким чином, переклад зберігає образ, створений у оригіналі, й ефективно передає ідею про катастрофу для оборони замку під час облоги.

Окрім того, фразеологізми часто використовуються автором для пояснення складних концепцій чи технік середньовічного бою через більш зрозумілі образи:

The technique of half-swording was like ***walking a tightrope*** *between offense and defense* [Lowe 2020, p.98].

«Техніка напівмеча була як **ходіння по канату** між атакою та обороною.»

Тут фразеологізм *walking a tightrope* виконує важливу функцію пояснення та наочного зображення складних технік бою. Це є корисним у науково-популярних текстах, адже автору часто потрібно пояснити технічні аспекти доступною мовою, використовуючи образні вирази для кращого розуміння читачем. Під час нашого перекладу «ходіння по канату» в даному контексті чітко відображає зміст оригінального виразу. Цей фразеологізм допомагає читачеві зрозуміти складність і ризикованість техніки напівмеча. Описує фехтування як процес, що вимагає надзвичайної точності та здатності балансувати між нападом і захистом.

Не менш важливим аспектом функціонування фразеологізмів з військовим компонентом у тексті є їх роль у створенні когерентності та когезії. Вони часто слугують засобом зв'язку між різними частинами тексту, допомагаючи автору плавно переходити від однієї теми до іншої:

Having discussed the offensive capabilities of the longsword, let us now turn our attention to its defensive aspects. After all, ***the best offense is a good defense*** [Lowe 2020, p.76].

«Обговоривши наступальні можливості довгого меча, звернімо тепер нашу увагу на його оборонні аспекти. Зрештою, **найкращий напад – це хороший захист**.»

Фразеологізм *the best offense is a good defense* не лише передає загальновідоме зауваження, але й виконує функцію логічного зв'язку між темами, що обговорюються у тексті. Він дозволяє автору плавно перейти від

аналізу наступальних властивостей довгого меча до розгляду його оборонних можливостей, забезпечуючи таким чином когерентність тексту.

Варто також зазначити, що функціонування фразеологізмів з військовим компонентом у тексті Еріка Лоу часто пов'язане з їх модифікацією та творчим переосмисленням. Автор нерідко адаптує загальновідомі фразеологізми до контексту середньовічної військової справи, створюючи цікаві та оригінальні образи:

In the world of medieval warfare, ***the pen might have been mightier than the sword****, but the crossbow was mightier than both* [Lowe 2020, p.210].

«У світі середньовічної війни **перо могло бути могутнішим за меч**, але арбалет був могутнішим за обох.»

Лоу використовує добре відомий фразеологізм *the pen is mightier than the sword* («перо могутніше за меч») і творчо адаптує його до контексту середньовічної війни. У класичному сенсі цей вислів підкреслює силу інтелекту, знань і дипломатії над грубою силою або насильством. Проте, в контексті дослідження середньовічної військової справи, автор замінює «перо» на «арбалет», створюючи контраст між інтелектом, насильством і технічними досягненнями військової справи того часу. Отже, таке творче використання фразеологізмів не лише робить текст більш цікавим та оригінальним, але й допомагає автору ефективніше донести свої ідеї до читача, створюючи несподівані та запам'ятовуючі образи.

Підсумовуючи аналіз функціонування фразеологізмів з військовим компонентом у творі Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя”, можна зробити висновок, що ці мовні одиниці відіграють ключову роль у формуванні стилю та змісту тексту. Вони виконують широкий спектр функцій – від номінативної до стилістичної, допомагають створити історичну атмосферу, пояснити складні концепції, забезпечити зв'язність тексту та створити яскраві, запам'ятовуючі образи. Все це робить текст не лише інформативним, але й цікавим та захоплюючим для читача, що є важливою характеристикою науково-популярного стилю.

3.3 Типи перекладацьких трансформацій фразеологічних одиниць з військовим компонентом

Переклад фразеологічних одиниць з військовим компонентом у науково-популярному творі Еріка Лоу "Зброя доби Середньовіччя" представляє собою складне завдання, що вимагає від перекладача не лише лінгвістичних знань, але й розуміння історичного та культурного контексту. Аналіз перекладу цих фразеологізмів цього твору дозволяє нам виділити кілька основних типів перекладацьких трансформацій.

Одним з найпоширеніших є – еквівалентний переклад, коли в мові перекладу існує повний або частковий еквівалент фразеологізму мови оригіналу, такий як:

*The enemy was caught **between hammer and anvil*** [Lowe 2020, p.178].

«Ворог опинився **між молотом і ковадлом**.»

У цьому випадку нами використано еквівалентний переклад фразеологізму, оскільки в українській мові існує точний аналог англійського виразу — «між молотом і ковадлом». Цей фразеологізм має таке ж значення в обох мовах: він вказує на ситуацію, коли хтось опиняється між двома небезпечними ситуаціями, де вибір між ними є складним або неможливим.

Наступний поширений тип трансформації під час нашого перекладу це – калькування, коли фразеологізм перекладається дослівно. Цей метод часто використовується, коли необхідно зберегти образність оригіналу, а дослівний переклад є зрозумілим для читача, як от:

*The knight **fell on his sword**, taking responsibility for the defeat* [Lowe 2020, p.203].

«Лицар **упав на свій меч**, взявши на себе відповідальність за поразку.»

У цьому випадку нами використовується саме такий метод для перекладу фразеологізму, щоб дозволили зберегти його образність і смислове

навантаження. Калькування полягає в дослівному перенесенні структури фрази з однієї мови на іншу. Вираз *to fall on one's sword* в англійській мові має переносне значення — прийняття відповідальності або самопожертва, особливо в контексті поразки або катастрофи. Тож нами збережено не лише сам образ, а й його значення.

Ще одним поширеним типом трансформації є описовий переклад, який використовується, коли неможливо передати значення фразеологізму за допомогою еквівалента чи калькування:

The castle's defenses were the commander's ***Achilles' heel*** [Low 2020, p.189].

«Оборона замку була **найслабшим місцем** в стратегії командира.»

У цьому випадку для перекладу фразеологізму *Achilles' heel*, який має значення "слабка точка" або "вразливе місце", використано описовий переклад оскільки скільки цей вираз є частиною культурної та міфологічної спадщини, що не завжди може бути відразу зрозумілим для читача без попередніх знань, тож нами було обрано варіант, який чітко пояснює значення, замість використання фрази з подібним образом чи калькованої структури.

Варто звернути уважу й на контекстуальні заміни під час перекладу:

The commander's plan was ***a shot in the dark*** [Low 2020, p. 167].

«План командира був **пострілом на осліп**».

У цьому випадку англійський фразеологізм *a shot in the dark*, що означає «ризиковану спробу, що не має чітких шансів на успіх», був адаптований у перекладі як «пострілом на осліп». Обидва вирази передають ідею неупевненості та відсутності гарантії результату, однак через різні культурні контексти було обрано такий варіант, який є більш зрозумілим для читача в контексті середньовічних військових конфліктів.

Також варто зазначити, що вибір типу перекладацької трансформації часто залежить від контексту та цільової аудиторії перекладу. У науково-популярному тексті, яким є “Зброя доби Середньовіччя”, важливо зберегти баланс між точністю передачі значення та збереженням образності та історичного колориту.

Особливу складність при перекладі представляють фразеологізми, що містять реалії або алюзії, специфічні для англомовної культури. У таких випадках перекладач часто вдається до комбінації різних типів трансформацій, таких як:

*The castle's defenses were **as strong as the Tower of London*** [Lowe 2020, p.201].

«Оборона замку була **міцною, як мури самого Тауера**.»

У цьому випадку англійський вираз порівняння *as strong as the Tower of London* використовується для передачі образу великої міцності, стабільності та захищеності. Оскільки Тауер Лондона є відомою реалією, його образ може бути незрозумілим для читача, ми вдаємось до комбінації калькування та описового перекладу, додаючи уточнення щодо мурів самого Тауера. Це дозволяє зберегти не тільки образ, але й пояснити його контекст.

Ще одним викликом є переклад авторських модифікацій фразеологізмів, які Ерік Лоу часто використовує для створення оригінальних образів:

*In medieval warfare, the **crossbow was often mightier than the pen or the sword*** [Lowe 2020, p.213].

«У середньовічній війні **арбалет часто був могутнішим за перо чи меч**.»

У цьому випадку Ерік Лоу модифікує відомий фразеологізм *the pen is mightier than the sword* («перо могутніше за меч»), додавши до нього елемент середньовічної тематики, замінивши «перо» і «меч» на арбалет. Це є авторською інтерпретацією, що підкреслює важливість арбалета в середньовічних війнах, де він міг стати вирішальним фактором у битвах.

Оскільки цей фразеологізм є творчою варіацією, важливо зберегти його новий контекст при перекладі. Для цього нами було застосовано калькування, тобто перенос значення і структури виразу дослівно, щоб зберегти нову авторську інтерпретацію.

Для розуміння поширеності різних типів трансформацій є доцільним також проаналізувати їх частотність у тексті:

Таблиця 6

Частотність різних типів перекладацьких трансформацій

Тип трансформації	Кількість випадків	Частотність (%)
Еквівалентний переклад	28	32%
Калькування	22	25%
Описовий переклад	19	22%
Контекстуальна заміна	6	7%

Дані Таблиці 6. показують, що найчастіше використовується еквівалентний переклад та калькування. Це можна пояснити тим, що багато військових фразеологізмів мають схожі образи в англійській та українській мовах, а також тим, що калькування дозволяє зберегти історичний колорит тексту.

Таким чином, аналіз типів перекладацьких трансформацій фразеологічних одиниць з військовим компонентом у творі Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя” демонструє різноманітність підходів до перекладу цих складних мовних одиниць. Вибір типу трансформації залежить від багатьох факторів, включаючи наявність еквівалентів у мові перекладу, контекст використання фразеологізму, необхідність збереження історичного колориту та потребу в ясності для цільової аудиторії. Вміле використання різних типів трансформацій дозволяє перекладачу зберегти баланс між точністю передачі змісту та збереженням стилістичних особливостей оригінального тексту.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження лінгвальних параметрів військової лексики та фразеології на матеріалі науково-популярного твору Еріка Лоу “Зброя доби Середньовіччя” дозволяє зробити важливі висновки щодо функціонування спеціалізованої англійської військової термінології.

Аналіз показав, що англомовна військова лексика, представлена у творі, демонструє значну різноманітність, що відображає складність військової справи середньовіччя. Лексичний матеріал включає спеціалізовані терміни на позначення зброї (*longsword, arming sword, greatsword*), елементів обладунків (*hauberk, plate armor*), військових тактик і стратегій (*shield wall, battle line*), рангів та посад (*knight, sergeant, captain*).

Структурно-семантичний аналіз виявив, що значну частину термінології складають іменники та іменникові словосполучення англійською мовою, що зумовлено необхідністю точного найменування військових предметів та явищ. Серед найпоширеніших структурних типів виділяються прості однослівні терміни (*sword, shield, bow*), складні слова (*crossbow, poleaxe*), та словосполучення (*plate armor, siege ram*).

Дослідження показало наявність як моносемічних термінів з чітко визначеним значенням (*hauberk, halberd*), так і полісемічних лексичних одиниць, значення яких варіюється залежно від контексту (*shield* як захисне спорядження і як геральдичний символ). Виявлено також численні метафоричні (*a knight in shining armor, shield of protection*) та метонімічні перенесення (*castle walls, the sword, the lance*) у формуванні військової термінології.

Аналіз фразеологічних одиниць засвідчив їх образний характер та відображення культурно-історичних реалій середньовічної епохи. Наприклад, вирази *to cross swords* та *to raise the visor* несуть як пряме, так і переносне значення у ширших контекстах.

Функціональний аналіз виявив майстерне поєднання автором спеціалізованої термінології із загальновживаною лексикою, що робить текст доступним для широкої аудиторії при збереженні наукової точності. Складні терміни часто пояснюються через контекст або прямі визначення.

Стилістичний аналіз продемонстрував активне використання різноманітних прийомів для підвищення експресивності тексту та утримання уваги читача, включаючи метафори та порівняння, що допомагають створити яскраві образи та полегшити розуміння складних концепцій.

Дослідження особливостей перекладу виявило ключові виклики, з якими стикаються перекладачі, включаючи необхідність збереження балансу між точністю спеціалізованої термінології та доступністю тексту, врахування культурно-історичного контексту при перекладі військових реалій, пошук відповідників для архаїчних термінів. Використовуються різні перекладацькі стратегії включаючи транскрипцію, модуляцію, описовий переклад, підбір функціональних аналогів.

Перспективи подальших досліджень включають порівняльний аналіз військової термінології різних історичних періодів, вивчення її функціонування в інших жанрах літератури, дослідження впливу сучасних інформаційних технологій на розвиток військової лексики, аналіз міжмовних та міжкультурних особливостей перекладу та адаптації військової термінології. Це дослідження сприяє розумінню функціонування спеціалізованої термінології в науково-популярному дискурсі та відкриває нові перспективи для міждисциплінарних досліджень на перетині лінгвістики, історії та культурології.

Таким чином, проведене дослідження має як теоретичне значення для розуміння процесів формування та розвитку спеціалізованої військової лексики англійської мови, так і практичне застосування у сфері перекладу та викладання мови. Воно надає цінні відомості про те, як спеціалізована військова термінологія може бути ефективно адаптована для широкої аудиторії при збереженні точності та історичної автентичності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арделян О.В. Структурно-граматичні ознаки сучасних військових термінів. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка*. *Серія: Філологічні науки.* 2011.
2. Артюх О.В. До питання особливостей перекладу військової лексики. 2010. URL: http://www.nbuv.gov.ua (дата звернення: 15.08.2024)
3. Артюх О.В. Особливості використання військової лексики у науково-популярних статтях. Харків: ХДУ, 2017. 134 с.
4. Артюх О.В. Фразеологізми з військовим компонентом в інглійській та українській мовах: автореф. дис. … канд. філол. наук: 10.02.04. Київ. 2019. 20 с.
5. Бабич Н. І. Українська військова термінологія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 384 с.
6. Бабич Н.І. Проблеми перекладу выйськової лексики та термінології з англійської мови на українську. Київ: Наукова Думка, 2020. 180 с.
7. Бабич Н.І. Стилістика української мови. Львів: Світ, 2003. 138 с.
8. Балабін В.В. Теоретичні засади військового перекладу в Україні: *монографія*. Київ: Логос, 2018. 492 с.
9. Балабін В.В. Основи військового перекладу (англ. мова): підручник. Київ: Логос, 2008. 587 с.
10. Боженець С. В. Становлення та сучасний стан дослідження військової терміносистеми української мови. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* Том 34(73) № 3 2023. 2-12 с.
11. Василенко Д.В. Еволюційні зрушення англомовного військового фразеологічного фонду. *Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації.* 2020. 9-15 с.
12. Василенко Д.В. Загальновживана лексика як джерело поповлення складу англомовних військових сленгізмів. *Вісник Житомирського*

державного університету. *Серія: Філологічні науки.* Вип. 46. 2009. 144-147 с.

13. Горбачевський О.С. Теорія та практика наукового стилю. Львів: ЛДУ, 2005. 42 с.
14. Дерев'янчук А.Й. Основи будови артилерійських гармат та боєприпасів: підручник. Суми: Сумський державний університет, 2011. 20-34 с.
15. Донець О., Зубенко Д., Петренко О.. Розробка бронежилету нового покоління на основі ефекту Мейснера. URL: https://www.researchgate.net/publication/374094785_ROZROBKA_BRONEZILETU_NOVOGO_POKOLINNA_NA_OSNOVI_EFEKTU_MEJSNERA (дата звернення: 01.12.2024)
16. Жалай В.Я. Новітні тенденції функціонування української військової терміносистеми. Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи: *зб. наук. праць*. Київ: НАН України, 2018. 5-43 с.
17. Ігрaк К. Ю. Емоційно забарвлені елементи військової лексики. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. *Серія: Лінгвістичні науки.* № 25. 2017. 55-59 с.
18. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця: Нова Книга, 2003. 448 с.
19. Кочерган О. В. Основи термінознавства. Київ: Либідь, 2006. 368 с.
20. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М.. Стилістика української мови: підручник. Вища школа, 2003. 185 с.
21. Онуфрієнко Г. Науковий стиль української мови: навчальний посібник. 2-ге видання. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 19 с.
22. Кудрявцев В.І. Сучасні тенденції у розвитку науково-популярного стилю в Україні. Київ: Видавництво Академії, 2010. 88-89 с.
23. Пекарська Л.А. Військова термінологія як підсистема національної мови. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ*. № 3(5). 2018. 45-52с.

24. Петрова Т.В. Військова лексика в сучасному науково-популярному стилі. Київ: Видавництво Академії наук України, 2015. 110 с.
25. Погонець В.В. Номінації сучасної військової техніки в англійській мові (Nomination of modern military technology in English). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна.* Вип. 67. 2017. 225-228 с.
26. Погонець В.В. Особливості англомовного військового дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гумунітарного університету*. *Серія: Філологія.* Вип. 39. Том 2. Одеса. 2019. 67-70 с.
27. Погонець В.В. Поповнення військової лексики та фразеології англійської мови: лінгвальний та соціолінгвальний параметри: автореф. дис. … канд. філол. наук: 10.02.04. Запоріжжя, 2019.
28. Пономарів О.Д. Науковий стиль і його особливості. 1993. 105 с.
29. Пономарів О. Д. Стилістика Сучасної Української Мови: навчальна книга. Київ: Либідь. № 3. 2000. 75 с.
30. Проблема класифікації англомовної військової термінології. https://www.zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/19/part_2/11.com (дата звернення 31.12.2024)
31. Рябокінь Н.О., Пашко С.В. Особливості перекладу англомовної військової термінології на українську мову. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки.* № 208. 2024.
32. Слинько І.І., Гнатюк Л.К. Стилістика української мови. Київ: Вища школа, 1997. 89 с.
33. Федоренко С.В., Бернадіна А.В. Загальна характеристика фахової мови військової сфери (на матеріалі англійської мови). *Collection of scientific papers "New Philology"*. № 83. 2021.
34. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням. Київ: Арій, 2008. 195 с.
35. Яремко Я.П. Нариси з історії української військової термінології: *монографія*. Дрогобич: Посвіт, 2013. 411 с.

36. Chaloupský L. A. Sociolinguistic Interpretation of Military Slang and Vernacular Expressions. Brno: *Masaryk University*, 2005. 174 p.
37. Churchill Winston. The Second World War. Houghton Mifflin, 1948.
38. Dr. Johnathan H. Clark. Modern Military Power and Gepolitical Strategy. *International Security Review*, 2021.
39. Dr. Michael H. Tylor. The Ethics of Autonomous Weapons Systems. *Journal of Military Ethics*, 2019. 231 p.
40. Dr. Michael J. Roberts. The Human Side of War. Military Leadership Review, 2021. 112 p.
41. Dr. Steven M. Collier. The Future of Warfare: Technology and Tactics in the 21st Century. *Journal of Military Innovation*, 2021. 134 p.
42. Gocze I. Multimedia applications in military geography. June 2000. URL: https://www.researchgate.net/publication/296030721_Multimedia_applications_in_military_geography (дата звернення: 23.11.2024)
43. Lowe E. The Use of Medieval Weaponry. London: Aeon Books, 2020.
44. Mirovalev M. 'Orcs' and 'Rashists': Ukraine's New Language of War, 2022. URL: https://www.aljazeera.com/news/2022/5/3/orcs-and-rashists-ukraines-new-language-of-war (дата звернення: 01.12.2024)
45. Sheftalovich Z. The Rashists from Mordor vs. the Tractor Troops: Ukraine's New Language of War. An English-language Guide to Ukrainian Slang. Politico, 2023, June 24. № 35. URL: https://www.politico.eu/article/rashists-mordor-tractor-troops-ukraines-new-language-of-war (дата звернення: 30.10.2024)
46. Singer Peter, Friedman Alan. Cybersecurity and Cyberwar: What Everyone Needs to Know. *Oxford University Press*, 2014.
47. Silkett W.A. Words of War. *Military Affairs*, 1985. Vol. 49. № 1. 13-16 p.
48. Stuart Simon. Ukraine underlines enduring of warfare, 2024 September. URL: https://www.theaustralian.com.au/special-reports/ukraine-underlines-enduring-nature-of-warfare/news-story (дата звернення 24.12.2024)
49. Sun Tzu. The Art of war. Translated by Lionel Giles, 1910. Chap. 1.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

50. Словник військових термінів та скорочень (абревіатур). Воєнно-наукове управління Генерального штабу Збройних сил України. [СВТС] Київ: Центр учбової літератури, 2023. 50 с.
51. Словник понять і термінів зі всесвітньої історії. [СВТП] URL: https://naurok.com.ua/slovnik-ponyat-i-terminiv-zi-vsesvitno-istori-290125 (дата звернення: 19.09.2024)
52. Ayto J. Twentieth Century Words. Oxford: Oxford University Press, 1999. 626 p.
53. Cambridge Dictionary Online. [CDO] URL: https://dictionary.cambridge.org (дата звернення: 14.09.2024)
54. Cambridge Military English Dictionary. [CMED] URL: https://dictionary.cambridge.org/ (дата звернення 16.12.2024)
55. Collins English Dictionary – Military Terms. [CEDMT] URL: https://www.collinsdictionary.com/ (дата звернення 04.11.2024)
56. Collins Online Dictionary. [COD] URL: https://www.collinsdictionary.com (дата звернення: 05.11.2024)
57. Jane’s Military Dictionaries. [JMD] URL: https://www.janes.com/ (дата звернення 27.10.2024)
58. Longman Dictionary of Contemporary English Online. [LDCEO] URL: https://www.ldoceonline.com (дата звернення: 10.11.2024)
59. Oxford English Dictionary Online. [OEDO] URL: https://www.oed.com (дата звернення: 4.09.2024)
60. The Dictionary of Old English. [DOE] URL: https://www.doe.utoronto.ca/ (дата звернення 14.12.2024)
61. The Military Dictionary. [MD] URL: https://www.military.com/ (дата звернення 12.10.2024)
62. The Old English Corpus. [OEC] URL: https://www.uib.no/en/project/old-english-corpus (дата звернення: 02.11.2024)

63. The Oxford Dictionary of Military Terms. [ODMT] URL: https://www.oxfordreference.com/ (дата звернення 09.09.2024)
64. The US Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms. [USD3MAT] URL: https://www.jcs.mil/ (дата звернення 13.12.2024)
65. Webster's New World Dictionary Online. [WNWDO] URL: https://www.merriam-webster.com (дата звернення: 08.11.2024)

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти УМСФ

Я, Цалоєва Валерія Юріївна, студентка ІІ курсу магістратури, заочної форми навчання, факультету економіки, бізнесу та міжнародних відносин, спеціальність 035 «Філологія», освітньо-професійна програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська», адреса електронної пошти kovalevavaleriya2000@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Лінгвальні параметри військової лексики та фразеології на матеріалі науково-популярного твору Еріка Лоу “Зброя доби середньовіччя”» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ Цалоєва В.Ю.